

İSTANBUL AREL
ÜNİVERSİTESİ

21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA STRATEJİ,
OPERATİF, TAKTİK ve TEKNİK:
TESPİTLER ve DEĞERLENDİRMELER KONGRESİ

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

Editörler: Prof. Dr. Oktay Bingöl ve Dr. Yunus Karaağaç

Ulusal Kongre - 2024

ULUSAL KONGRE

**21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA STRATEJİ, OPERATİF, TAKTİK VE TEKNİK:
TESPİTLER VE DEĞERLENDİRMELER**

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

Mayıs 2024

ISBN: 978-625-99707-6-9

510 sayfa, 21x29,7 cm

Editör: Prof. Dr. Oktay BİNGÖL & Dr. Yunus KARAAĞAÇ

Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Oktay BİNGÖL

Grafik Tasarımı: Sinem KARATAŞ ARI

Kapak Tasarımı: Kadir Mert MENTEŞE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
KONGRE SONUÇ RAPORU	II
KONGRE PROGRAMI	VII
KONGRE KURULLARI.....	XIII
AÇILIŞ KONUŞMASI.....	XVII
(E) ORGENERAL ERGİN SAYGUN’UN AÇILIŞ KONUŞMASI	XVIII
BÖLÜM-1: TAM METİN BİLDİRİLER.....	XXII
Harp Prensipleri Çerçevesinde Teknolojik Gelişmelerin Türk Kara Sınırlarının Korunmasına Etkilerinin İncelenmesi, Özkan KANTEMİR, Yavuz GAZİBEY, Altan ÖZKİL.....	1
Teknolojik Gelişmeler Işığında Geleceğin Muharebesinde Askeri Teşkilat Yapısı, İsmail TOPAK.....	17
Denizaltı Savaş Yönetim Sistemlerinde Karar Odaklı Yaklaşım, Eray EKİN.....	29
Gelecek Dönemde İnsansız Sualtı Araçları ve Komuta Kontrol İhtiyaçları, Ahmet Berat İLHAN	43
21.Yüzyıldaki İstihbarat Başarısızlıkları ve Gereksiz Savaşlar, Mehmet ALKANALKA.....	57
21.Yüzyıl Savaşlarının Askeri Karar Verme Sürecinde Sistem Yaklaşımının Kullanılması, Hakkı Bahadır ÖZTÜRK	63
Drona Monteli Sensörler ile El Yapımı Patlayıcı Komuta Kablosu Tespiti, Serdal ARSLAN.....	77
Muharebe Sahasında Stratejik Etkiye Sahip Kuvvet Çarpanı: Anlık Bilgi Akışı Esaslı Karar Üstünlüğü, Sinan DEĞİRMEN	89
21. Yüzyıl Savaşlarının Stratejisi: Milli Güç Unsurlarında Bilgi Harekâtının Artan Önemi, Nihan ATİLA.....	105
Azerbaycan-Ermenistan, Ukrayna-Rusya ve İsrail-Hamas Çatışmalarında Tankların Kullanılması Çerçevesinde Alınan Dersler, Murat KAYMAKÇILAR	125

Rusya Federasyonu-Ukrayna Savaşı Özelinde Askeri Yönden İnceleme: Kuvvet Çarpanlı ve Stratejik Etkili Taktik Birlik Harekatı Yeni Bir Taktik Harekat Şekli mi? “Kelebek Taktiği”, Özgür EFE.....	145
Tankların ve Zırhlı Araçların Kullanılması Bakımından Tespitler ve Değerlendirmeler, Mehmet ÇANLI	157
Rusya-Ukrayna Savaşında Hava Harekatı Yönüyle Tespitler ve Alınan Dersler Nelerdir? Hüseyin FAZLA	173
Power Competition in The Eastern Mediterranean: A New Naval Arms Race Beyond Modernization Plans, Mesut ÖZEL	181
Muhareberlerde İnsansız Hava Araçları ve Topçu İşbirliği, Bülent İNCE	201
Halen Devam Eden Rusya'nın Ukrayna'yı Ele Geçirme Savaşı İle İsrail'in Gazze'yi Ele Geçirme Savaşında Strateji, Operatif, Taktik Ve Teknik: Tespitler Ve Değerlendirmeler, Ali DENİZLİ.....	209
Rusya Ukrayna Savaşı ve Topçu Sistemlerinin Geleceği, Bülent İNCE	235
Lojistikte Özyeterlilik, Sivil Sektörle İşbirliği ve Dış Yatırımlar: Fırsatlar, Zorluklar ve Tedbirler, Talha ÇAĞMAN	255
Zihinsel Manipülasyon ve Bilişsel Savaş: Nörosilahların Gelecekteki Rolü, Turhan BAŞÇOŞKUN	263
Keşif-Gözetleme Sistemleri, Yapay Zeka Destekli İstihbarat Oluşturma ve Karar Verme Süreçlerine Entegrasyonu, ERSİN AKTÜRK	273
Nöroteknolojinin Gölgesinde Bilişsel Savaş: Nörosilah ve Nörosavaş Konsepti, Caner SEÇKİN	281

BÖLÜM-2 SEÇİLMİŞ POWER POINT SUNUM SLAYTLARI

Yeni ‘‘Savaş-Ötesi’’ Paradigma ve ‘‘Haklı Savaş’’In Değişen Kuramı: Rusya-Ukrayna Savaşı Örneği, Gökhan AK.....	296
Harp Prensipleri Çerçevesinde Teknolojik Gelişmelerin Türk Kara Sınırlarının Korunmasına Etkilerinin İncelenmesi, Özkan KANTEMİR- Yavuz GAZİBEY- Altan ÖZKİL.....	301
Teknolojik Gelişmeler Işığında Geleceğin Askeri Teşkilat Yapısı, İsmail TOPAK.....	306
Post-Modern Dönemde Değişen Güvenlik Konsepti, Fikret BİRDİŞLİ.....	309
Denizaltı Savaş Yönetim Sistemlerine Karar Odaklı Yaklaşım, Eray EKİN.....	312
Gelecek Dönemde İnsansız Sualtı Araçları ve Komuta Kontrol İhtiyaçları, Ahmet Berat İLHAN.....	317
21. Yüzyıl Savaşlarının Askerî Karar Verme Sürecinde Sistem Yaklaşımının Kullanılması, Hakkı Bahadır ÖZTÜRK.....	323
Drona Entegre Sensörler ile El Yapımı Patlayıcı (EYP) Komuta Kablosu Tespiti, Serdal ARSLAN.....	329
Muharebe Sahasında Stratejik Etkiye Sahip Kuvvet Çarpanı; Anlık Bilgi Akışı Esaslı Karar Üstünlüğü, Sinan DEğİRMEN.....	333
21. Yüzyıl Savaşlarında Strateji: Milli Güç Unsurlarında Bilgi Harekâtının Artan Önemi, Nihan ATİLA.....	336
Azerbaycan-Ermenistan, Ukrayna-Rusya ve İsrail-Hamas Çatışmalarında Tankların Kullanımı Çerçevesinde Alınan Dersler, Murat KAYMAKÇILAR.....	342
Tankların ve Zırhlı Araçların Kullanılması Bakımından Tespitler ve Değerlendirmeler, Mehmet ÇANLI.....	344
Savaş ve Çatışma Ortamında Yer Altı ve Tünellerin Kullanımının Stratejik ve Taktiksel Etkileri, Mehmet KURUM.....	351
Rusya-Ukrayna Savaşında Hava Harekâtı Yönüyle Tespitler ve Alınan Dersler, Hüseyin FAZLA.....	361
Doğu Akdeniz’de Güç Rekabeti: Modernizasyon Planlarının Ötesinde Yeni Deniz/Hava Kuvvetleri Silahlanma Yarışı, Mesut ÖZEL.....	366
Muharebelerde İnsansız Hava Araçları ve Topçu İş Birliği, Bülent İNCE.....	374
Rusya Ukrayna Savaşı ve Topçu Sistemlerinin Geleceği, Bülent İNCE.....	379

Rusya - Ukrayna Savaşı'nın Hava Gücünün Dönüşümü Bağlamında Değerlendirilmesi, Arda MEVLÜTOĞLU.....	383
21. Yüzyıl Koşullarında Askeri Sağlık Sisteminde Değişimler, Uğur Tarık ÖZKUT.....	386
Muharebe Hizmet Destek Harekât Planlama Faktörlerinin Günümüz Muharebeleri Işığında Sorgulanması, Levent KÖSE.....	395
Rusya-Ukrayna Savaşından Örneklerle Askeri Lojistiğin Stratejik Önemi, Sırrı Can YÜCEL.....	429
Lojistikte Özyeterlilik, Sivil Sektörle İş Birliği ve Dış Yardımlar: Fırsatlar, Zorluklar ve Tedbirler, Talha ÇAĞMAN.....	439
Doğal Kaynaklar ve Gıda'nın Savaşlarda Kullanımı: Yemen Örneği, Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU.....	442
Savaşın Değişmeyenleri: Geçmişten Günümüze Savaşlarda Fare İstilasının Çevresel, Ekonomik ve Psikolojik Rolü, Deniz KAYNAK.....	447
Askeri İnsan Geliştirme Teknolojileri: Savaşın Doğasını ve Niteliğini Değiştirebilir Mi?, Fahri ERENEL.....	451
Zihinsel Manipülasyon ve Bilişsel Savaş, Nörosilahların Gelecekteki Rolü, Turhan BAŞCOŞKUN.....	465
Rusya-Ukrayna Savaşında Yapay Zekâ Teknolojisinin Kullanımı, Aşkın İnci SÖKMEN ALACA.....	468
Keşif-Gözetleme Sistemleri, Yapay Zekâ Destekli İstihbarat Oluşturma ve Karar Verme Süreçlerine Entegrasyonu, Ersin AKTÜRK.....	473

ÖNSÖZ

İçinde yaşadığımız 21. yüzyılın çeyrek asırlık zaman diliminde dünyanın değişik bölgelerinde iç savaşlar ve devletlerarası savaşlar dâhil onlarca yüksek yoğunluklu çatışma yaşanmıştır. Yaşanan savaşlar bazı yönleriyle öncekilerle benzerlikler gösterirken birçok boyutta radikal farklılaşmalar ve değişimler de ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla zaman zaman savaşın doğasının değiştiği ve radikal bir dönüşüm olduğu öne sürülebilmektedir. Savaşın doğasının değiştiği iddiaları tartışmalı olsa da stratejik, operatif, taktik ve teknik düzeylerde harekât planlamalarını, karar süreçlerini ve uygulamaları etkileyen önemli yeniliklerin ortaya çıktığı genel kabul görmektedir. Buradaki temel husus ise ortaya çıkan değişimlerin doğru bir şekilde tespit edilip değerlendirilmesi, bunlardan dersler alınması ve planlama süreçlerine dâhil edilebilmesidir.

Bu ihtiyacı karşılanmasına katkı sağlamak ve soruların bir kısmına yanıt aramak amacıyla İstanbul Arel Üniversitesi tarafından düzenlenen “21. Yüzyıl Savaşlarında Strateji, Operatif, Taktik ve Teknik: Tespitler ve Değerlendirmeler” isimli Ulusal Kongre 9-10 Mart 2024 tarihlerinde çevrim içi olarak yapılmıştır.

Kongreye, üniversitelerden, araştırma merkezlerinden ve resmi kurum ve kuruluşlardan geniş bir katılım sağlanmıştır. İki günde altı oturum halinde icra edilen kongrede savaş prensipleri, harbe hazırlık, istihbarat sistemleri, komuta-kontrol ve muhabere, manevra ve kentsel alanlarda muharebe, ateş desteği, deniz ve hava harekâtı, lojistik, yapay zekâ ve robotik sistemlerin kullanımı gibi geniş bir yelpazede yer alan konularda 38 bildiri sunulmuş ve alınan derslere yönelik tartışmalar yapılmış, sonuçlar çıkarılmıştır.

Kongrede sunulan bildirilerin tam metinleri ile sunum slaytları ve konuşma metinleri Kongre Tam Metin Bildiri kitabı olarak hazırlanarak elektronik ortamda erişime açılmış ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına göre gönderilmek üzere sınırlı sayıda basılı kopya hazırlanmıştır.

Kongrenin planlanması, akademik süreçlerin etkinlikle yürütülmesi amacıyla geniş katılım-
lı bilimsel danışma ve düzenleme kurulları teşkil edilmiştir. Bu kurullarda görev alarak kongrenin başarısı için emeklerini esirgemeyen saygıdeğer emekli komutanlarımıza ve subaylarımıza, seçkin akademisyenlerimize ve araştırmacılarımıza, kongrede sunulmak üzere bildiri gönderen katılımcılara; Kongrenin düzenlenmesinde her türlü desteği veren ve kongreye ev sahipliği yapan İstanbul Arel Üniversitesi yönetimine şükranlarımızı sunuyoruz.

Kongre Düzenleme Kurulu Adına
Prof. Dr. Oktay BİNGÖL
Kongre Başkanı

KONGRE SONUÇ RAPORU

İstanbul Arel Üniversitesi tarafından düzenlenen “21. Yüzyıl Savaşlarında Strateji, Operatif, Taktik ve Teknik: Tespitler ve Değerlendirmeler” temalı Ulusal Kongre 9- 10 Mart 2024 tarihlerinde altı oturum halinde çevrimiçi olarak icra edilmiştir. Kongrenin oturumlarında; 1) Savaşın Doğasındaki Değişimler, Harp Prensipleri, Kuvvet Oluşturma ve Strateji, 2) Komuta-Kontrol, Muhabere, Bilgi Sistemleri ve İstihbarat, 3) 21. Yüzyıl Savaşlarında Manevra, 4) 21. Yüzyıl Savaşlarında Hava Harekâtı, Deniz Harekâtı ve Müşterek Ateş Desteği, 5) Savaşın Ekonomisi ve Muharebe Hizmet Desteği, 6) 21. Yüzyıl Savaşlarında Teknoloji ve Yapay Zekâ ana başlıklarında stratejik, operatif ve taktik düzeyde 38 bildiri sunulmuştur. Kongrede ulaşılan sonuçlardan öne çıkanlar özet olarak müteakip maddelerde sunulmaktadır.

Genel

Tarih boyunca çeşitli formlarda var olan savaşın doğası 21. yüzyılda da temel olarak aynı kalırken teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkisiyle özelliklerinde farklılaşmalar ortaya çıkmış ve aktör çeşitliliği, harekât alanı dinamikleri, kullanılan silah sistemleri, uygulanan strateji ve taktiklerde önemli değişimler yaşanmıştır.

21. yüzyıl savaşlarında konvansiyonel kuvvetler, terörist ve siber saldırılar, sosyal medyanın manipülasyonu, psikolojik harekât/algı yönetimi, diplomatik ve ekonomik vb. diğer araçlar belirli bir siyasi hedefe yönelik bütünleşik ve eş zamanlı olarak kullanılıp, düzensiz ve dinamik bir ortamda sürprizlerle dolu angajmanlara girilmekte, uluslararası hukuk ve çatışma hukukundaki gri alanlardan istifade edilerek çatışma hibrit bir formda icra edilmektedir. Böyle bir ortamda savaş planlamasında geleneksel planlama yöntemleri yetersiz kalmakta, çok yönlü-bütüncül bakışa ve yaratıcı düşünceye ihtiyaç duyulmaktadır.

Harbin Seviyeleri

Teknolojik ilerlemelerin savunma sistemlerinde menzil, hız ve etki açısından yarattığı yeniliklerin, özellikle insansız hava, kara, su üstü ve sualtı araçları ve çeşitli robotik vasıtaların gelişimi ile yapay zekânın yaygın kullanımının harbin geleneksel seviyeleri (stratejik-operatif-taktik) arasındaki ayrımı bir ölçüde ortadan kaldırdığı görülmektedir. Taktik seviyedeki gelişmelerin sıklıkla stratejik etkiler üretmesi ve sonuçlar yaratmasının başta komuta kontrol düzenlemeleri olmak üzere askerî harekâtın planlama, hazırlık ve icrasının çeşitli boyutlarında dikkate alınması gereklidir.

Müştereklik, Kurumlararası İş Birliği ve Karşılıklı Çalışabilirlik

21. yüzyıl savaşlarında öncelikle ülke içinde ulusal güvenlik öncelikleri konusunda hükümet, millet ve silahlı kuvvetlerin uyumluluğunun yanı sıra harekât ortamında kamu kuruluşları, hükümet dışı kuruluşlar ve yerel unsurlar ile iş birliği ve koordinasyon ihtiyacı giderek artmış, taktik seviyedeki birlikler dâhil farklı kuvvet ve sınıflar arasında müştereklik ve birlikte çalışabilirlik önem kazanmıştır. Bu faktörlerin etkilerinin doktrin geliştirme, savunma sistemleri tedariki ve eğitimlerin planlanmasında dikkate alınması gereklidir.

Komuta Kontrol ve Liderlik

Teknolojik gelişmeler muharebe sahasında istihbarat toplama, hedef tespiti ve tespit edilen hedeflerde süratle etki yaratılması için taktik seviye (takım, bölük, tabur komutanı vb.) liderlerinin inisiyatif kullanacak şekilde yetiştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İcra edilen harekâtın özelliğine bağlı olarak merkeziyetçi bir komuta sistemi yerine muharebe sahasının ön hatlarındaki taktik birlik komutanlarının bilgi ihtiyaçlarının karşılandığı daha işlevsel ve esnek bir komuta-kontrol yaklaşımının kullanılması dikkate alınması gereken bir seçenek olarak belirmektedir.

Harekât alanındaki belirsizliklere ve öngörülemeyen gelişmelere tedbir olarak lider kadronun Görev Komutası (Mission Command) konseptine uygun olarak eğitilmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesi dikkate alınması gerekli bir tespit olarak öne çıkmıştır. Bu şekilde liderlerin beklenmeyen karmaşık durumlarda sezgisel karar verme yeteneklerini kullanıp yaratıcı çözümler bulmalarının mümkün olabileceği kıymetlendirilmiştir.

Manevra

Savaşlarda piyade desteğinden ve hava savunmasından yoksun zırhlı birliklerin uzun mesafeler katederek intikalinin ve kütle halinde taarruz etmesinin zorlukları ve riskleri bir kez daha görülmüştür. Hava üstünlüğü olmadan yapılan karşı taarruzların başarı şansının fazla olmadığı ve taarruz edenin zayıflığının ağır olacağı Ukrayna örneğinde bir kez daha kanıtlanmıştır.

Rusya-Ukrayna Savaşı, iyi planlanmış mevzi savunmasının önemini azalmadığını göstermiştir. Nitekim Ukrayna karşı taarruzuna tedbir olarak Rusya, mevzi savunmasına geri dönmüş ve engellerle güçlendirilmiş, birbiri gerisinde tahkimli mevzilere dayalı, etkili bir savunma tesis etmiştir. Ukrayna birliklerinin Rus savunma mevzileri önündeki zayıflığı, engellerin kaldırılması ve engellerden geçit açılması için manevra unsurlarının istihkâm timleri ile takviyesinin ve müşterek eğitimlerinin önemine işaret etmektedir.

Müşterek Ateş Desteği

21. yüzyılda silahlı insansız hava sistemleri (SİHA) ve füze sistemleri dâhil ateş destek vasıtalarının menzil ve isabetliliğinin gelişmesi muharebelerde ateşle taarruzun önemini artırmış, temas hatlarının derinliğindeki stratejik hedefler de ateşle taarruzla etki altına alınmıştır. Muharebelerde SİHA'ların kullanılmasının hava kuvvetlerinin satih birliklerine sağlayacağı yakın hava desteği ihtiyacını nispeten azaltarak hava muharebelerine yönelik sorti kabiliyetini artıracığı, SİHA ve İHA'ların hava kuvvetleriyle senkronize şekilde kullanılmasının sinerji yaratacağı görülmüştür.

Dönem içerisinde önemli bir değişim deniz kuvvetleri vasıtalarının kullanılmasında ortaya çıkmıştır. Deniz kuvvetleri, envanterlerindeki tahrip gücü yüksek, uzun menzilli ve yüksek hızlı mühimmat ile bir süredir geleneksel deniz üstünlüğü mücadelesi yerine, kara hedeflerine taarruz görevlerinde kullanılmaktadır. Nitekim Rus ordusu da Ukrayna'ya füze taarruzları için Karadeniz'de konuşlu gemilerini kullanmakta, Hazar Denizi'nden ateşlediği füzelerle Suriye'deki hedefleri vurmaktadır.

21. yüzyıl savaşları klasik topçunun hala etkili bir ateş destek vasıtası olduğunu göstermiştir. Bu itibarla klasik namlulu topçu silahlarının, insansız sistemler ve hipersonik silahlar ile bir arada kullanımı önem kazanmıştır.

Topyekûn Savunma İhtiyacı

Savaşlarda sivil hedeflere, kritik tesislere, karada ve deniz altındaki alt yapılara, bilişim ve haberleşme sistemlerine, enerji santrallerine, enerji nakil hatlarına ve barajlara kinetik ve siber vasıtalarla saldırılar düzenlenmektedir. Nitekim Rusya-Ukrayna savaşı devam ederken Baltık Denizi'nde boru hatlarına ve bilgisayar veri kablolarına saldırılar olmuş, ABD'nin, Norfolk bölgesindeki Langley Hava Kuvvetleri Üssü, Aralık 2023 ayı boyunca kimliği belirlenemeyen insansız hava araçları tarafından vurulmuştur. Bu tür saldırıların stratejik çapta hasar yaratacağı dikkate alınarak yurt savunmasının topyekûn savunma esasına uygun olarak planlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Muharebe Hizmet Desteği

Silahların etki oranlarının artması muharebe sahasında silah, araç ve teçhizat hasar oranını yükseltmiştir. Örneğin Rusya, Ukrayna'da bir yıllık bir dönemde yaklaşık 3.000 ana muharebe tankını kaybetmiş, ihtiyacını bir ölçüde depolarındaki eski model tanklarla karşılarken, Ukrayna dış yardıma bağlı olduğundan kayıpları karşılamakta zorlanmıştır. Bu durum harp stoku/savaş yedeği mevcutlarının önemini göstermektedir.

21. yüzyıl savaşlarında özellikle mühimmat ve akaryakıt tüketiminin mevcut doktrinlerdeki ölçütlerin çok ötesinde olduğu görülmüştür. Nitekim başlangıçta Batı'dan gelen mühimmatla bir süre ihtiyacını karşılayan Ukrayna ordusu, savaş uzadıkça mühimmat sıkıntısı çekmeye başlamış, Batı ülkeleri stokları da yetersiz kalmıştır. Bu kapsamda yönergelerin gözden geçirilmesi ve ihtiyaçların yeniden tespit ve temini savunma planlaması açısından önem arz etmektedir.

Ukrayna ile Gazze'de tespit edilen personel zayıat miktarları da doktrin zayıat planlama faktörlerinin çok üstünde gerçekleşmektedir. Personel zayıat planlamasıyla ilgili yönergelerin gözden geçirilme ihtiyacı da dikkat çekmektedir.

Askeri sağlık sistemine sahip olmayan orduların muharebede tedavi ve tahliye sistemini tesis edemediği, bunun sonucunda zayıat oranlarının arttığı, birliklerin muharebe gücünün azaldığı ve moralinin olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir.

Muharebe İçin Teşkilatlanma

21. yüzyıl savaşlarında ortaya çıkan önemli bir ihtiyaç, barış koşullarından itibaren tugay ve alt seviyelerdeki birliklerde "tam birlik" anlayışına uygun olarak yeterli düzeyde muharebe, muharebe destek ve hizmet destek unsurlarından oluşan, en alt seviyelerden itibaren kuvvetler arası ve kurumlararası koordinasyona ve sivil-asker işbirliğine imkân verecek şekilde yapılandırılmış, mevcutları ve teçhizatı tam görev kuvvetleri/muharebe timleri teşkil edip gerçekçi eğitimler yapılması ve savaşa hazır olunmasıdır. Bu bağlamda, teşkilat yapılarının, muharebe destek ve muharebe hizmet desteğinin modüler ve esnek hale getirilmesi ihtiyacı da ortaya çıkmıştır.

Konsept ve İhtiyaca Dayalı Savunma Sanayi

Orduların uzun süreli ve yüksek yoğunluklu çatışmaları sürdürülebilmesi için lojistikte optimum seviyede öz yeterliliği sağlaması gerektiği; sivil kapasiteden barıştan itibaren ayrıntılı planlama yapılması ve tatbikatlarda denenmesi koşuluyla istifade edilebileceği; dış yardımların ise sürdürülebilirlik ve karşılıklı çalışabilirlik sorunları nedeniyle düşük öncelikli olarak dikkate alınması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu itibarla ve özellikle Rusya-Ukrayna savaşının da gösterdiği şekilde, etkili bir ulusal savunma için kendi kendine yeterli savunma sanayine sahip olunması vazgeçilmez bir ön koşuldur.

Bununla birlikte, konsepte dolayısıyla ihtiyaca dayanmayan, arz temelli bir tedarik sisteminin birlik depolarını gereksiz, muharebede kullanımı mümkün olmayan ve planlarla uyumsuz teçhizatla doldurarak kaynak israfına neden olduğu ve muharebe etkinliğini önemli ölçüde azalttığı görülmüştür.

Bu itibarla ülkelerin ulusal güvenlik/savunma strateji belgelerinin hızla değişen uluslararası stratejik ortamın özellikleriyle uyumlu olması için daha kısa periyotlarla (azami 3 yıl) gözden geçirilerek güncel bulundurulması gerektiği; bu belgelerde, öngörülen stratejik ortamın gereklerine uygun olarak tedarikine ihtiyaç duyulan savunma yeteneklerinin esaslarına, yatırım ve AR-GE önceliklerine de yer verilmesinin faydalı bir yaklaşım olacağı değerlendirilmektedir.

Yapay Zekâ, İnsansız Sistemler ve Yüksek Teknolojik Ürünlerdeki Gelişmelerin Etkileri

İnsansız silahlı ve silahsız hava araçlarının muharebe sahasında etkili bir manevra, ateş destek ve hedef tespit vasıtası olduğu görülmüştür. Üretilmelerinin nispeten ucuz olması, maliyete göre etkilerinin yüksek olması bu sistemleri “kuvvet çarpanı” seviyesine yükseltmiştir. Önümüzdeki dönemlerde, sayı ve cinslerinin artması, menzillerinin uzaması, yük taşıma kapasitelerinin gelişmesi, hava koşullarına karşı daha dayanıklı hale getirilmesi beklenmektedir. Bununla birlikte bu sistemlere terör örgütleri ve kriminal suç örgütleri dahil devlet dışı aktörlerin erişiminin kolaylaşması ve karşı savunma sistemlerinin de gelişmesi mümkündür. Bu itibarla insansız sistemlerin kuvvet yapılanmasında ve doktrinlerdeki yerlerinin ele alınması/gözden geçirilmesi acil bir ihtiyaç olarak belirmektedir.

21. yüzyılda yapay zekâ uygulamaları ve robotik sistemler, harekât planlamasında, karar süreçlerinde, eğitimlerde ve muharebe sahası fonksiyonel alanlarında artan oranda yer bulmaktadır. Yapay zekâ bir orduya hızlı karar alabilme, hızlı ve doğru istihbarat ve hedef tespiti yapabilme, yüksek isabet ve etkili eğitim imkânı sunmaktadır.

Teknolojik gelişmelerden geleceğin askerlerinin (savaşçılarını) tasarımında da faydalanılmaktadır. Bu kapsamda, savunma araştırma ve geliştirme süreçlerinde genetik müdahaleler, biyokimyasal güçlendirme, sibernetik (beyin-makine ara yüzleri) ve protez uygulamalarıyla yakın geleceğin dijital yarı robotik insan askerleri tasarlanmaktadır. Bu girişimlerdeki kısmi ilerlemelerin bile ordulara asimetrik üstünlük sağlayacağı kıymetlendirilmektedir.

Teknolojik gelişmelerin ve özellikle yapay zekâ uygulamalarının hızı ve kapsamı, yakın gelecekte “İnsan Ötesi Jeopolitik” kavramını akademik tartışmalara dâhil etmiştir.

Bu gelişmeler her düzeyde yönetici, icracı ve yardımcı personelin gelişen teknolojiyle uyumlu yeteneklere ve becerilere sahip olmasını gerektirmektedir. Personel temin sistemlerinin ve askeri eğitim kurumlarının bu tür personelin teminine ve yetiştirilmesine yönelik seçenekleri ayrıntılı olarak tespit ve değerlendirmesi zorlu bir görev olarak belirmektedir. Bu kapsamda başta üniversiteler olmak üzere sivil kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin geliştirilmesi gereklidir. Ayrıca sivil sektörden askerlik-seferberlik yükümlülüğü ve hizmet alımı seçenekleri üzerinden nitelikli personel hizmeti temini konusunda çalışılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki tespitler; hükümetlerin ve orduların, ülkelerinin ulusal güvenlik/savunma stratejileri gereği kendilerinden beklenen vazifeleri yerine getirebilmek için muharebe alanlarında ortaya çıkan gelişmeleri sürekli izleyerek dersler almalarını ve buna bağlı olarak stratejik, operatif ve taktik düzeyde konsept, doktrin ve yönergelerini gözden geçirmelerini; yenilikleri savunma planlama, teşkilatlanma ve harekate hazırlık süreçlerine dahil etmelerini gerekli kılmaktadır. Saygılarımızla

Prof. Dr. Oktay BİNGÖL
Kongre Başkanı

KONGRE PROGRAMI

1. GÜN: 09 Mart 2024

Açılış Oturumu: 10.00-10.30

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr., (E) Tuğgeneral Oktay BİNGÖL, Arel USAM Müdürü, Kongre Başkanı,

Prof. Dr. A. Ercan GEGEZ, İstanbul Arel Üniversitesi Rektörü

(E) Orgeneral Ergin SAYGUN, Anahtar Konuşmacı

1. Oturum: 10.45 - 12.30

SAVAŞIN DOĞASINDAKİ DEĞİŞİMLER, HARP PRENSİPLERİ, KUVVET OLUŞTURMA VE STRATEJİ

Oturum Başkanı: (E) Korgeneral Nazım ALTINTAŞ

**Clausewitzyen Teori ve “Modern Savaş”: Clausewitz’in Savaş Teorisinin “Modern”
Savaşın Yeni Boyutlarının ve Araçlarının Tespit ve Tanımına Katkısının Analizi**

Prof. Dr. Burak Samih GÜLBOY, İstanbul Üniversitesi

**Yeni “Savaş-Ötesi” Paradigma ve “Haklı Savaş”ın Değişen Kuramı: Ukrayna-Rusya
Savaşı Örneği**

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan AK – İstanbul Topkapı Üniversitesi

Yeni Savaş Hedefleri ve Yöntemleri

Dr., (E) Albay Mehmet Tuğtigin ŞEN, Simge Dergisi Yazarı

**Harp Prensipleri Çerçevesinde Teknolojik Gelişmelerin Türk Kara Sınırlarının
Korunmasına Etkilerinin İncelenmesi**

Dr. Özkan KANTEMİR, Dr. Yavuz GAZİBEY, Dr. Altan ÖZKİL - HAVELSAN

Teknolojik Gelişmeler Işığında Geleceğin Askeri Teşkilat Yapısı

(E) İkm. Albay İsmail TOPAK - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Post-Modern Dönemde Değişen Güvenlik Konsepti

Prof. Dr. Fikret BİRDİŞLİ – İnönü Üniversitesi

ÖĞLE ARASI

12:30-13.00

2. Oturum: 13.00 – 15.00

KOMUTA-KONTROL, MUHABERE, BİLGİ SİSTEMLERİ VE İSTİHBARAT Oturum Başkanı: (E) Tümgeneral Ahmet YAVUZ

Denizaltı Savaş Yönetim Sistemlerinde Karar Odaklı Yaklaşım

(E) Deniz Kurmay Albay Eray EKİN

Gelecek Dönemde İnsansız Sualtı Araçları ve Komuta Kontrol İhtiyaçları

Ahmet Berat İLHAN - HAVELSAN

21. Yüzyıldaki İstihbarat Başarısızlıkları ve Gereksiz Savaşlar

Dr., (E) Kurmay Albay Mehmet ALKANALKA – İstanbul Topkapı Üniversitesi

21. Yüzyıl Savaşlarının Askerî Karar Verme Sürecinde Sistem Yaklaşımının Kullanılması

Dr., (E) Albay Hakkı Bahadır ÖZTÜRK – Milli Savunma Üniversitesi

Drona Monteli Sensörler ile El Yapımı Patlayıcı Komuta Kablosu Tespiti

(E) Albay Serdal ARSLAN - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Muharebe Sahasında Stratejik Etkiye Sahip Kuvvet Çarpanı; Anlık Bilgi Akışı Esaslı Karar Üstünlüğü

(E) Kurmay Albay Sinan DEĞİRMEN - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

21. Yüzyıl Savaşlarının Stratejisi: Milli Güç Unsurlarında Bilgi Harekâtının Artan Önemi

Nihan ATİLA – Global Savunma Dergisi

3. Oturum: 15.15-17.15

21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA MANEVRA **Oturum Başkanı: Dr., (E) Korgeneral Tahir BEKİROĞLU**

Azerbaycan-Ermenistan, Ukrayna-Rusya ve İsrail-Hamas Çatışmalarında Tankların Kullanılması Çerçevesinde Alınan Dersler

(E) Albay Murat KAYMAKÇILAR - Savunma Havacılık ve Uzay Enstitüsü Derneği

Rusya Federasyonu- Ukrayna Savaşı Özelinde Askeri Yönden İnceleme: Kuvvet Çarpanlı ve Stratejik Etkili Taktik Birlik Harekâtı Yeni Bir Taktik Harekât Şekli Mi?: Kelebek Taktiği

(E) Tank Albay Özgür EFE - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Stalingrad Savaşı Bağlamında İsrail'in Gazze Saldırısının Kentsel Çatışma Boyutu

Dr. Öğr. Üyesi Özgür BAŞYIĞIT - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Kentsel Alanlarda Muharebe: Bilgi Sisinde Yeni Askeri Konsept Arayışı

Öğr. Görevlisi Fikret BAYKALI – Milli Savunma Üniversitesi

Tankların ve Zırhlı Araçların Kullanılması Bakımından Tespitler ve Değerlendirmeler

Dr. (E) Kurmay Albay Mehmet ÇANLI – Milli Savunma Üniversitesi

“Ateş, Sürat ve Baskın”: Zırhlı Birlikler Günümüz Muharebelerinde Önemini Yitirdi Diyebilir Miyiz?”

(E) Tank Albay Özgür EFE - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Savaş ve Çatışma Ortamında Yer Altı ve Tünellerin Kullanımının Stratejik ve Taktiksel Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Jandarma Albay Mehmet KURUM - Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

2. GÜN: 10 Mart 2024

4. Oturum: 10.00 – 11.45

**21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA HAVA HAREKÂTI, DENİZ HAREKÂTI VE
MÜŞTEREK ATEŞ DESTEĞİ**

Oturum Başkanı: (E) Hava Korgeneral Nihat KÖKMEN

**Denizaltı Harbindeki Gelişmeler ve Türkiye'nin Çevre Denizlerinde Denizaltılardan
Kaynaklanan Riskler**

Öğr. Görevlisi, (E) Tuğamiral Alaettin SEVİM, İstanbul Kent Üniversitesi

**Rusya-Ukrayna Savaşında Hava Harekâtı Yönüyle Tespitler ve Alınan Dersler
Nelerdir?**

Dr., (E) Hv. Pilot Tuğgeneral Hüseyin FAZLA, Stratejik Araştırmalar Merkezi

**Doğu Akdeniz'de Güç Rekabeti: Modernizasyon Planlarının Ötesinde Yeni Deniz/Hava
Kuvvetleri Silahlanma Yarışı**

Dr. Öğr. Üyesi, (E) Tümamiral Mesut ÖZEL, İstanbul Kent Üniversitesi

Muharebelerde İnsansız Hava Araçları ve Topçu İş Birliği

(E) Topçu Albay Bülent İNCE, ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

**Halen Devam Eden Rusya'nın Ukrayna'yı Ele Geçirme Savaşı İle İsrail'in Gazze'yi Ele
Geçirme Savaşında Strateji, Operatif, Taktik ve Teknik Tespitler ve Değerlendirmeler**

Prof. Dr. (E) Kurmay Albay Ali DENİZLİ, İstanbul Rumeli Üniversitesi

Rusya Ukrayna Savaşı ve Topçu Sistemlerinin Geleceği

(E) Topçu Albay Bülent İNCE, ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Rusya - Ukrayna Savaşı'nın Hava Gücünün Dönüşümü Bağlamında Değerlendirilmesi

Bağımsız Araştırmacı, Arda MEVLÜTOĞLU, Siyah Gri Beyaz

ÖĞLE ARASI

11:45-12.15

5. Oturum: 12.15 - 14.00

SAVAŞIN EKONOMİSİ VE MUHAREBE HİZMET DESTEĞİ **Oturum Başkanı: Prof. Dr. Fikret BİRDİŞLİ**

21. Yüzyıl Koşullarında Askeri Sağlık Sisteminde Değişimler

Dr. Öğr. Üyesi, (E) Tümgeneral Uğur Tarık ÖZKUT – İstanbul Okan Üniversitesi

Muharebe Hizmet Destek Harekât Planlama Faktörlerinin Günümüz Muharebeleri **Işığında Sorgulanması**

(E) Tuğgeneral Levent KÖSE

Rusya-Ukrayna Savaşından Örneklerle Askeri Lojistiğin Stratejik Önemi

Sırrı Can YÜCEL, Arel IR Quarterly Dergisi yazarı

Lojistikte Özyeterlilik, Sivil Sektörle İş Birliği ve Dış Yardımlar: Fırsatlar, Zorluklar **ve Tedbirler**

Talha ÇAĞMAN, Arel IR Quarterly Dergisi yazarı

Doğal Kaynaklar ve Gıda'nın Savaşlarda Kullanımı: Yemen Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU – İstanbul Arel Üniversitesi

Savaşın Değişmeyenleri: Geçmişten Günümüze Savaşlarda Fare İstilasının Çevresel, **Ekonomik ve Psikolojik Rolü**

Arş. Gör. Deniz KAYNAK – İstanbul Arel Üniversitesi

6. Oturum: 14.15 - 16.00

21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA TEKNOLOJİ VE YAPAY ZEKÂ
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Burak Samih GÜLBOY

Askeri İnsan Geliştirme Teknolojileri: Savaşın Doğasını ve Niteliğini Değiştirebilir Mi?

Prof. Dr. (E) Tuğgeneral Fahri ERENEL – İstinye Üniversitesi

Zihinsel Manipülasyon ve Bilişsel Savaş, Nörosilahların Gelecekteki Rolü

(E) Tank Albay Turhan BAŞCOŞKUN - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Keşif-Gözetleme Sistemleri, Yapay Zekâ Destekli İstihbarat Oluşturma ve Karar Verme Süreçlerine Entegrasyonu

(E) Albay Ersin AKTÜRK - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Nöroteknolojinin Gölgesinde Bilişsel Savaş: Nörosilah ve Nörosavaş Konsepti

Sistem Mühendisi Caner SEÇKİN - ALP Uluslararası Strateji Analiz Merkezi

Kapanış Oturumu: 16.15 – 17.30

OTURUM KONULARI KAPSAMINDA SERBEST TARTIŞMA: YOL HARİTASI
Oturum Başkanı: Prof. Dr., (E) Tuğgeneral Oktay BİNGÖL, Kongre Başkanı

KONGRE KURULLARI

DÜZENLEME KURULU

Oktay Bingöl, Prof. Dr., (E) Tuğgeneral, İstanbul Arel Üniversitesi (Kongre Akademik Başkanı)

Ali Bilgin Varlık, Doç. Dr., (E) Kurmay Albay, İstanbul Arel Üniversitesi (Kongre Yönetici Başkanı)

Yunus Karaağaç, Dr., İstanbul Arel Üniversitesi

Erol Işıkçı, Dr., (E) Albay, OSTİM Teknik Üniversitesi

Hasan Yılmaz, Doktora Adayı, (E) Albay, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Elif Üçerli, Arş. Gör., İstanbul Arel Üniversitesi

Deniz Kaynak, Arş. Gör., İstanbul Arel Üniversitesi

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Ahmet Ateş, Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi

Ahmet Berat İlhan, (E) Dz. Albay, HAVELSAN

Ahmet Yavuz, (E) Tümgeneral

Alaettin Sevim, (E) Tuğamiral

Ali Denizli, Prof. Dr., (E) Kurmay Albay, İstanbul Rumeli Üniversitesi

Alpaslan Erdoğan, (E) Korgeneral

Alptekin Tartıcı, Dr., (E) Kurmay Albay, Milli Savunma Üniversitesi Misafir Öğretim Üyesi

Anıl Çağlar Erkan, Dr., Enerji Güvenliği ve Kamu Diplomasisi Uzmanı

Arda Mevlütoğlu, Uzay Mühendisi, Savunma ve Havacılık Teknolojileri, Tedarik Programları ve Sanayi Politikaları Uzmanı

Atakan Konukbay, Dr., (E) Albay, HAVELSAN

Aytekin Cantekin, Dr., (E) Albay, Kara Harp Okulu Misafir Öğretim Üyesi

Başar Baysal, Doç. Dr., Ankara Bilim Üniversitesi

Burak Samih Gülboy, Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi

Burak Şakir Şeker, Doç. Dr., (E) Dz. Yüzbaşı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bülent Durgun, Doç. Dr., (E) Albay, İstanbul Arel Üniversitesi

Can Kasapoğlu, Dr., Hudson Enstitüsü Kıdemli Analisti / Edam Savunma Programı Direktörü

Celalettin Yavuz, Prof. Dr., (E) Deniz Kurmay Albay, World of Türkiye Gazetesi

Cem Okyay, (E) Tuğamiral

Cenk Özgen, Doç. Dr., Giresun Üniversitesi

Ceyhun Çiçekçi, Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Changir Akşit, (E) Tümgeneral

Doğan Şafak Polat, Doç. Dr., (E) Albay, İstanbul Kent Üniversitesi

Emrah Özdemir, Doç. Dr., (E) Jandarma Albay, Kara Harp Okulu

Eray Erkin, (E) Deniz Kurmay Albay

Ergin Saygun, (E) Orgeneral

Ertan Beşe, Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi

Ethem Büyükkışık, (E) Tümgeneral

Fahri Erenel, Prof. Dr., (E) Tuğgeneral, İstinye Üniversitesi

Fikret Birdişi, Prof. Dr., İnönü Üniversitesi

Gökhan Ak, Dr., (E) Deniz Kurmay Albay, İstanbul Topkapı Üniversitesi

Gökhan Koçer, Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi

Gökhan Sarı, Prof. Dr., (E) Jandarma Albay

Hakan Eraydın, (E) Tuğamiral

Haldun Solmaztürk, Dr., (E) Tuğgeneral

Hasan Özyurt, (E) Tümamiral, METEKSAN

Hüseyin Fazla, Dr., (E) Hv. Pilot Tuğgeneral, Stratejik Araştırmalar Merkezi (STRASAM) Başkanı

Hüsmen Akdeniz, Dr., (E) Tümgeneral, Rumeli Balkan Stratejik Araştırmalar Merkezi

İlhami Binali Değirmencioğlu, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi

Kaan Kutlu Ataç, Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi

Kadir Varoğlu, Prof. Dr., Başkent Üniversitesi

Kemal Eker, Dr., (E) Deniz Albay, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Levent Köse, (E) Tuğgeneral

Levent Uzunçbuk, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi

Mehmet Alkanalka, Dr., (E) Kurmay Albay, İstanbul MEF Üniversitesi

Mehmet Çanlı, Dr., (E) Kurmay Albay, Kara Harp Okulu Misafir Öğretim Üyesi

Mehmet Kurum, Dr., J.Kd.Alb., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Mehmet Şahin, Doç. Dr., Kara Harp Okulu

Mesut Özel, Dr., (E) Tümamiral, İstanbul Kent Üniversitesi

Murat Ağdemir, Dr., (E) Albay

Nazım Altıntaş, (E) Korgeneral

Nihat Kökmen, (E) Korgeneral, Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi

Nihayet Ünlü, (E) Tuğgeneral

Nuri Şen, (E) Albay

Öner Akgül, Doç. Dr., Milli Savunma Üniversitesi

Özgür Tüfekçi, Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özlem Kayhan Pusane, Prof. Dr., Işık Üniversitesi

Rıza Bayrak, Doç. Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi

Rafet Kılıç, (E) Tümgeneral, ALP-USAM Başkanı

Saffet Akkaya, Dr. Öğr. Üyesi, (E) Kurmay Albay, Çağ Üniversitesi

Sait Yılmaz, Prof. Dr., (E) Kurmay Albay, İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Savaş Biçer, Doç. Dr., (E) Kurmay Albay, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Şebnem Udum, Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi

Tahir Bekiroğlu, Dr., (E) Korgeneral

Uğur Tarık Özkut, Dr. Öğr. Üyesi, (E) Tümgeneral, İstanbul Okan Üniversitesi

Uğur C. Özgöker, Prof. Dr., İstanbul Arel Üniversitesi

Uğur Güngör, Prof. Dr., (E) Albay, Başkent Üniversitesi

Ulaş Pehlivan, Dr., (E) Albay, Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi

Yakup Battal, (E) Tuğgeneral

POWER COMPETITION IN THE EASTERN MEDITERRANEAN: A NEW NAVAL ARMS RACE BEYOND MODERNIZATION PLANS

Mesut ÖZEL¹

Introduction

Before the Gaza-Israeli War contested the maritime picture, on a routine daily briefing, besides naval activities, the survey and drilling endeavours have been keeping the LED screens occupied, and the watchstanders cautioned in many of the naval operations centres. The ongoing naval activities include, but are not limited to, the routine patrols of the UNIFIL multinational maritime task force, the NATO Operation Sea Guardian, the deployments of standing naval groups of NATO (SNMG-2/SNMCG-2), the duties of ships participating in Turkish maritime security Operation Mediterranean Shield and the activities of Turkish Maritime Task Group patrolling in the Sidra Bay. The littorals have also frequently conducted bilateral and multilateral exercises with the participation of the US, UK, and France to relay politico-military messages to each other. The naval assets deployed to and from the Persian Gulf and the Indian Ocean have been taking any opportunity to carry out passing exercises with the militaries of the Eastern Mediterranean littorals. Syrian civil war has also catalysed the tempo of military and naval activities and let the Russian Navy return to the theatre. Nowadays, the naval assets that have rushed to the theatre, along with the vessels loaded with humanitarian aid, have complicated the maritime picture.

Cyprus, being the most important island of the Eastern Mediterranean due to its location at the nexus of the sea lanes and air corridors, controls the approaches of the Suez Canal and Iskenderun Bay and presents military reachability as a “springboard” to the hinterland of the Middle East and North Africa. Henceforth, the hegemonies wanted to reign over the Eastern Mediterranean Basin and control Cyprus due to its geostrategic position throughout history. As the hegemonic adventure rolled on, the same ultimate longing has still been valid for the current powerhouses of the world. As such, the British have kept their sovereign bases on the island where the US has been exploiting them and seeking after getting additional privileges to use Greek Cypriot military and port facilities in the scope of SGCA-U.S. Bilateral Defence Cooperation (Appellant, 2024).

Moreover, France and Russia recently expanded the context of military cooperation agreements to exploit the basing capacity in a broader sense. Concisely, the island is on the geostrategic binoculars of global and regional competitors (Yaycı, 2012).

From the worldwide sea communication perspective, the Mediterranean Sea is one of the busiest seas in the world, harvesting 20 per cent of seaborne trade, 10 per cent of world container throughput, and over 200 million passengers, although it covers only one per cent of ocean surfaces. A recent study revealed a year-over-year growth of 8.2 per cent for freight traffic and 3.6 per cent for the number of vessels that transited the waterway. The expansion of the Suez Canal allowed the average size of vessels transiting the canal to grow by 12 per cent compared to the past. (Shumake, 2019) This watershed event increased the geoeconomic importance of the Mediterranean, its profound role in the Belt and Road Initiative project, and its geostrategic cover value in the eyes of geopolitical and geoeconomic competitors. As a result, the exclusive significance and role of the Eastern Mediterranean in the Chinese Belt and Road Initiative got elevated, as well.

---

¹ Assistant Professor, Head of Political Science and Public Management Department (Ing.) and Director of Strategic Research Application Centre in Istanbul Kent University, Retired Rear Admiral.

In the Eastern Mediterranean, the quest for hydrocarbon resources resulted in the discovery of significant deposits of natural gas and petroleum, particularly in the bed of the Levantine Basin, amounting to a mean probable 3.5 trillion cubic metres (tcm) of natural gas and 1.7 billion barrels of oil according to the data of the United States Geological Survey (USGS, 2010). Although the current level of discoveries in the Eastern Mediterranean region hardly comprises 1.5 per cent of worldwide gas resources, they are still significant within the bilateral and regional context, given the nearness of this supply base to the European Union (EU), globally the third-largest gas consumer (14.5 per cent of worldwide consumption) and with negligible gas resources of its own (BP, 2018: 28-29). The gas potential of the Eastern Mediterranean is estimated to meet the demand of Europe for the next thirty years (Yaycı, 2012). Meanwhile, the tapping of gas fields in Egypt and Israel gifted the export potential, in addition to self-sufficiency, and re-galvanized the interest of multinational oil companies in the region, particularly with similar expectations in the maritime space for the island of Cyprus (Tsakiris, Ülgen ve Han, 2018).

Moreover, the discovery of hydrocarbon resources in the Eastern Mediterranean basin has altered the geo-economics and geo-strategy of the region in terms of power and influence calculations of regional and global powers. At the end of the period, it might not be illusionary to expect that tapping these resources could bring prosperity and peace to the region by promoting regional cooperation. However, historical experience in the Middle East proved to be the opposite. The question that needs to be answered is whether the gift of the creator to this part of the world, the hydrocarbon resources, could either change the ill fate of the region by promising wealth or further the foregone instability.

This essay meticulously examines a series of events that changed the naval posture of the global and regional powers along with the politico-military developments affecting the security environment in the region: the US invasion of Iraq and the Lebanon War in the first decade of the new millennium and the Mavi Marmara Incident, the Arab Spring followed by the Syrian and Libyan Civil Wars, triggering migration flux to Europe, in the second decade as well as the persisting Cyprus¹. And Israel-Palestine Conflicts. Then, the latest developments on the energy impasse are scrutinized to shed light on the delicacy of the issue for regional tranquillity and prosperity. Now, a new insecurity landscape will shape the region in the aftermath of the ongoing war in Gaza. To conclude, based on the mutual reactions of the stakeholders, which are Türkiye and Turkish Cypriots on one side and the Greek Cypriots on the other side, the escalating relations are assessed to be calming down to a solution as part of a regional peace and prosperity project rather than armed conflict as the prudence prevails and the global powers involve. However, the notable armament of regional stakeholders on such a scale cannot be disregarded in case crises turn to armed conflict.

1.Changing Stable Bipolarity to Unstable and Volatile Multipolarity in the Eastern Mediterranean

At the onset of the millennium, some political developments had profound reflections on the security dynamics and stability of the region, along with the cascading spill-over effects to the maritime domain as the new global order unfolded. A closer look at these happenings chronologically might explain the current naval power and maritime space competition.

---

¹ The island of Cyprus is divided between the Republic of Cyprus (RoC, or simply Cyprus), the most eastern border of the European Union and recognized by the international community and the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), self-proclaimed in 1983 and not recognized by the international community except for Türkiye. From here on, the Republic of Cyprus will be referred to as Greek Cypriot Administration and Greek Cypriots, where TRNC is Turkish Cypriots, to denote the significance of two communities constituting the people of Cyprus.

1.1.The Invasion of Iraq: The Return of US Navy

At the very beginning of the first decade, the US Invasion of Iraq triggered the return of the US Navy to the Eastern Mediterranean stage. The Eastern Mediterranean had kept its key status as one of the hubs in the US Navy's forward deployment strategy during the Cold War to project force to the southern flank of the Soviet Empire. However, in the early 2000s, the US Navy could only manage to deploy and base combat credible forces to "only two and a half" hubs, whereas the Mediterranean received a "half hub" status due to the shifting of a more significant chunk of forces to support the ongoing operations in Afghanistan and Iraq (Walton, 2017). The "War on Terror (WoT)" interventionism of the US after the 9/11 terrorist attacks and Operation Iraqi Freedom (OIF) deeply affected regional power equilibrium and "radically altered the naval power configuration in the region". In support of the US, NATO launched its ever-first Article V naval operation, Operation Active Endeavour (OAE), reinforcing its presence in the Mediterranean (Güvenç & Egeli, 2016: 100).

Besides the surge operations of the units passing by the Mediterranean to and from the Arabian Sea and the Persian Gulf, the US Navy consolidated its forward presence with the basing of four Ballistic Missile Defence (BMD) capable Aegis vessels in Rota, Spain and the flagship of the sixth fleet, USS Mount Whitney (LCC 20) in Gaeta, Italy (Kasapoğlu, 2018: 10) both to deter the ballistic missile threat to the Europe and also the evolving Russian aggressiveness via regular Black Sea deployments with these units as well. The unique "dual carrier strike group" deployment of Operation Iraqi Freedom repeated itself twice in June 2016 and later in April 2019 to convey a "tons of diplomacy" message against the Russian naval buildup in the Black Sea and the Eastern Mediterranean as well as a warning sign to Iran and its proxies in Syria and Lebanon (Faram, 2019) From the eve of Russian aggression to Ukraine until April 2023, the US kept a carrier strike group in the Mediterranean supplemented with Italian and Spanish counterparts. In August 2022, two carrier strike groups operated together in the Med. The Gaza war also contested the maritime domain by showing flags of Western warships from the US, France, Germany, and Great Britain, including carrier strike groups (Mongilio, 2023).

1.2.Ukrainian War

The week before the onset of the Ukrainian War, the Russian Navy operated two distinct and independent surface action groups (SAG) to track NATO carrier groups in the Mediterranean. Their activities are supplemented by Improved Kilo Class SSKs supporting the operations of the SAGs. The goal was to keep capital NATO warships in the Eastern Mediterranean. Starting the official ending of the increased combat readiness of the Mediterranean Task Force in November 2022, the Pacific Fleet Warship departed, and the Russian naval presence then gradually increased to a task group comprised of a frigate and a corvette, supported by a submarine (Bath, 2022).

Despite the Western navies rushing to the scene after the onset of the Palestine-Israeli War, the Russian navy has stayed calm in its Syrian bases. Currently, a carrier strike group shows flag in the Eastern Mediterranean to deter Hezbollah, Iran, and other actors from joining the ongoing conflict between Hamas and Israel. After operating in the Red Sea to protect maritime shipping and to defend them against the missile/drone attacks of Yemeni insurgent groups), (USNI News, 2023) the US formed a multinational coalition to protect maritime shipping in the Red Sea (Helou, 2024).

1.3.NATO in the Eastern Mediterranean and the Black Sea¹

NATO recently tailored its naval operational command structure to deliver 360 degrees of maritime focus and interconnectivity with a higher level of battle rhythm overall maritime frontiers. NATO ships have also been continuously monitoring the substantial Russian activity in the Eastern Mediterranean by revising the exercise schedule to enhance its presence and to increase maritime situational awareness throughout the Eastern Mediterranean. An Operation Sea Guardian Task Group recently finished a targeted maritime security patrol (NATO, 2024). This task group has also supported the EU NAVFOR's Operation Sophia in the Central Mediterranean. The NATO nations in the Mediterranean had capable and versatile credible forces. However, the Alliance could not create a persistent deterrent due to evolving challenges without an increased and permanent US commitment (Kasapoğlu, 2018: 9). On the other hand, NATO's activities in the troubled waters of the Black Sea confined the patrol of reconnaissance and patrol aircraft and the activities on land and ports besides the routine presence of littoral NATO countries. Despite Türkiye's imposition of the Montreux Convention does not close the straits to the non-belligerent states, no attempt has been made to navigate through the straits by any country yet. Recently, the three littoral NATO inked an agreement to form a task group to clear the drifting mines in the Black Sea. The deal also includes a clause for the participation of other nations after the ending of hostilities (Euronews, 2024). A recent NATO Sea Shield Exercise that will be held in the Danube basin and its vicinity has the potential to trouble the waters of the Black Sea (Gürdeniz, 2024).

1.4. Securing Energy at The Source and in Transportation

1.4.1. Regional alliances: Israel, Greece, Cyprus, Egypt

The recent discovery of energy resources in the Eastern Mediterranean stimulated some of the littorals to set a variety of frameworks to encourage and attract multinational companies to invest in the region. To secure the energy at the source and in transportation, basic maritime security initiatives leading to triangles of quasi-alliances were eventually initiated to counter the objection of Türkiye.

One of these frameworks, the Eastern Mediterranean Alliance (EMA), built on defence alliance and energy cooperation amongst Israel, Greece and Southern Cyprus, was strategically the anchor of Greek and Greek Cypriot security and economic progress in the Eastern Mediterranean. Due to shared interests, the Greek duo convinced Egypt to sign an agreement towards defence cooperation in conducting "joint ground, naval and air exercises and exchanging information and cooperating in exploiting energy sources in the Levantine region" and creating maritime and energy security". This agreement set another triangle of a quasi-alliance, completing the missing corner of a potential quadrangle of an alliance due to the shyness of Egypt being in the same military club as Israel. In the Medusa and Cleopatra series of exercises, the theme of this alliance is practised in the field (Ioannou, 2017).

---

¹ A NATO Task Group has been conducting a focused security patrol in the central and western Mediterranean with the participation of three NATO ships, a submarine, and several air assets in the context of OSG. Recently, NATO activated a new command, Commander Surface Forces NATO (COMSURFNATO), to assume responsibility for the surface forces, including the four standing naval groups and units under NATO operational control for Operation Sea Guardian. This new command was intended to enhance the efficacy of unity of command as the context, scope, and tempo of NATO maritime operations increased. (MARCOM, NCS Adaptation : MARCOM Activates Surface Command, 2019)

After the intertwining of the military framework, another regional energy initiative led by Egypt, aiming to be the regional energy hub, resulted in the establishment of “The Eastern Mediterranean Gas Forum (EMGF)” by the partake of seven countries, namely Egypt, Greece, Jordan, Palestine, Southern Cyprus, Israel, and Italy, amalgamating two tripartite alliance groupings also under energy cooperation which also supported by other regional and global stakeholders. The forum eventually served Europe’s wish, as well as the US’s to diversify the energy supply lines through a pipeline (Eastern Mediterranean Gas Pipeline) stretching from Israel and Southern Cyprus into Greece and Italy. Currently, the forum excludes four notable littorals, namely Lebanon, Syria, Türkiye, and the TRNC, which are inherently supposed to be part of the regional game (US State Dep, 2019).

Then, the US Congress stepped into the scene with a backing blow. A bipartisan supported Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act, which passed the US Senate Foreign Relations Committee, signals a potential change in the US longwinded policy of military balance between Türkiye and Greece in the wake of tense US-Türkiye relations. The letter of the bill states, “full support the trilateral partnership of Israel, Greece, and [Greek] Cyprus through energy and defence cooperation. Initiatives-including lifting the prohibition on arms transfers to the Republic of [Greek] Cyprus” (Congress.gov, 2019). It is worth noticing that the bill was amended in the US Senate’s Foreign Relations with provisions also to include the denial of port services to Russian warships for reducing its (Russian) malign influence in the Eastern Mediterranean, which was resisted loudly by the Southern Cyprus Defence Minister (Sputnik News, 2019).

1.4.2.French Factor

France is another player and stakeholder interested in the region’s security and energy dynamics. Besides French oil companies, the French navy almost permanently flies colours in the Eastern Mediterranean, at least with one frigate, besides the Charles De Gaulle Carrier Battle Group deployments. The French ships conducted various naval exercises with the maritime units of Southern Cyprus. They paid port visits on various occasions by exploiting the privilege granted in the Agreement for Cooperation on Defence Matters framework in 2007 and upgraded in 2023 (CBN, 2023). Recently, the content and scope of this deal have widened their bilateral cooperation, including the use and upgrading of the Evangelos Florakis naval base. Greek Cypriot authorities interpreted the deals as “a positive development” amidst rising tensions with Türkiye (CyprusMail, 2019).

1.4.3.New Stakes: The delineation of Maritime Jurisdiction Areas in the Eastern Mediterranean, the Exclusive Economic Zone (EEZ) and the Continental Shelf (CS)

Along with the current fault lines that have the potential to escalate into a crisis, even to armed conflicts, which stimulate the presence of navies in the region, the new stakes on securing energy exploration and exploitation activities along with the delimitation disputes between the littoral have been complicating the maritime panorama at the Eastern Mediterranean and have caused the riparians to shift their focus of attention into securing their interests in the maritime domain. Currently, the littorals of the Eastern Mediterranean have favoured the exercise of unilateral proclamation and then enactment of bilateral agreements of the EEZ instead of multilateral agreement among all littorals, which is supposed to be the preferred methodology in a semi-closed sea such as the Eastern Mediterranean. (Yaycı, 2012: 19) Subsequently, this practice has created competing claims on delineating maritime jurisdiction areas between Türkiye and Greece, Türkiye and Southern Cyprus (Filis & Rafael, 2013). The first attempt came from Greek Cypriots, who started to affect EEZ delimitation agreements with the littorals.

Sequentially, Greek Cypriots signed EEZ accords with Egypt in 2003 (United Nations_CGA, 2003), Lebanon in 2007 and Israel in 2010 (United Nations_GCA, 2010), and also registered its EEZ claim to the UN after completing its internal legislative procedures (United Nations_CGA, 2004). Recently, Israel and Lebanon inked a delineation deal without any mutual recognition by the facilitation of the US (Gebeily & Lubell, 2022).

1.4.4. Turkish Views on Energy Competition and Regional Landscape

Türkiye should maintain its position that “without a solution in Cyprus (two-state federation), the region’s hydrocarbon potential cannot be exploited”. To avoid any *fait accompli*, the navy’s presence with its air arm in the TRNC is to be strengthened.

Since 2020, Türkiye has conducted 33 preventative activities for illegal exploration and exploitation, whereas its seismic/drilling activities are limited to its continental shelf. Currently, the risks of escalation of the crisis, tension, threats and show of force show that the region has no investment-friendly environment.

As long as the economic potential of natural gas resources remains modest on a global scale, it will not be easy to build a coalition of extra-regional powers to deter and contain Türkiye. A deal to connect gas to Turkish pipelines could be the most viable and feasible solution, such as the Türkiye-Israel Agreement. The U.S. position is not yet clear. A solution that will take care of all parties has still been considered in the D. C., Washington, such as Mc Clatchy map. It should also be noted that the ongoing Gaza-Israel war has the potential to affect the alliances established based on energy in the Eastern Mediterranean.

There are long-term and complex conflicts in the Eastern Mediterranean that cannot be resolved, and tensions are likely to rise. The region is considered an area that destabilizes Europe due to terrorism and migration threats originating from the Middle East and the Sahel, and geopolitical and ideological rivalry has become an area of conflict since the 2011 Arab Spring,

China’s investments within the Belt and Road Project scope require it to be considered in terms of crisis management in the region. Eastern Mediterranean; security and geopolitical perspective, activities of non-regional actors, energy targets and defence/armament,

The political and security vacuum created by the apparent decline of the US presence in the Middle East has turned into a region that Russia uses to measure the West’s borders and capabilities,

Türkiye, Greece, Israel, Egypt, and the Greek Cypriot Administration are conducting necessary defence modernization works, but they have not reached a level that will trigger an arms race. It has been stated that the tripartite alliances of Greece-Israel-Greek Cypriot Administration and Egypt-Greece-Greek Cypriot Administration initiated by Greece have not turned into strategic cooperation (IISS, 2023).

1.5.Dramatic changes in the naval power hierarchy

As elaborated above, the return of the US and, eventually, NATO transformed the Eastern Mediterranean into “a NATO lake or a Mare Nostrum for the Alliance at that time”, as reported by Güvenç and Egeli. The US and NATO conducted naval and airstrikes in the context of Operation Allied Protector, acting “without regard for the concerns and interests of others”, where Türkiye substantially partook in the operation with naval and air assets (Güvenç & Egeli, 2016). Due to the relative decline of the Turkish Navy during the same period, the naval equilibrium against Russian revival was provided by increased NATO and US activity.

1.5.1.The Revived US engagement in the Eastern Mediterranean through the three-axes strategy

Due to the improved Russian military presence and Chinese economic engagement, the US chose to abuse as of now existing alliance axes within the region. The primary and second pivots directly result from a geopolitical power struggle for advantage among the regional actors. The primary pivot emerged during the energy competition within the Eastern Mediterranean as the direct result of crucial cooperation between Israel, Greece, South Cyprus, and Egypt –evolved and rapidly militarized after 2013. The second axis developed from the civil war in Libya. It was brought forward after 2015 when Russia, France, UAE, and Israel chose to back Khalifa Haftar. These two axes have slowly picked up an anti-Turkish stand due to Türkiye’s game-changing role in the energy issue and the Libyan war. In any case, the U.S. decision to back these axes is related to Washington’s goal to contain Russian and Chinese influence within the region.

For this point, the U.S. started a third axis of alliance by arranging the Abraham Accords with Israel, the UAE, Bahrain, Sudan, and Morocco in 2020 (Güney & Korkmaz, 2021). However, the fate of these accords has been contested due to Israeli aggression in Gaza, which also negatively impacted credibility in the world.

1.5.2.Increased Russian Activity in the Eastern Mediterranean

Under the Putin administration, Russia declared its strategy to ensure its reach to warm oceans via the Eastern Mediterranean. Consequently, the Russian Navy began regular deployments to the Eastern Mediterranean in 2008, utilising its facility at Tartus as part of its increased activities and eventually establishing a permanent presence This move substantially enhanced Russian A2/AD capability in the Black Sea and other coastal anti-ship and anti-air defence systems (Cole, 2018). Together with the Caspian Sea Flotilla, the cruise missile attacks from the surface and subsurface platforms of the Mediterranean Task Force proved the force projection and strike capacity. From February 22nd to August 22nd, 022, Russia deployed two different and independent surface combat groups plus submarines in the Mediterranean, totalling 29 ships and eventually decreasing its footprint. The main task of this force was to monitor NATO Aircraft Carrier Task Groups. Russia has revived its presence with deployments from Northern and Pacific fleets, including the resumption of the Syrian Express between Saint Petersburg and Tartus. Notably, a Slava class cruiser is on the way to the Eastern Mediterranean (Lokeren, 2024).

1.5.3. The Belt and Road Initiative

The Eastern Mediterranean constitutes the westernmost part of the Chinese geoeconomic reach project, the Belt and Road Initiative (BRI). In this regard, China has been investing mainly in the operations of hub ports and railways and continuing to complete the various shipping routes of its BRI by utilising the combination of disparate transport modes¹. The Eastern Mediterranean, particularly after the capacity of the Suez Canal expanded, started to play an increased role in BRI trade. On the other hand, the announcement of the India-Middle East-Europe Economic Corridor (IMEC) has been a mechanism that may contain the growing Chinese expansionism despite being a moderate-volume corridor (Inamdar, 2023).

1.5.4. Littoral States' Naval Forces

The discovery of hydrocarbons stimulated the riparians to participate in the sovereignty of marine spaces actively. Along with the concerns for the safety and security of hydrocarbon exploration and exploitation activities and facilities, a naval arms race has been popping up on the regional agenda. In the Mediterranean strategic balance, the naval recapitalisation efforts of these littorals are noteworthy for review due to the escalating energy conjuncture. They might reveal the prospective intentions and future capabilities in changing the naval equilibrium. In the Eastern Mediterranean basin, there are only four countries, namely Egypt, Greece, Israel, and Türkiye, with a significant naval fleet, while others, such as Libya, Syria or Southern Cyprus, have either a small fleet of obsolete ships or just a few patrol boats.

The comprehensive midlife upgrades of BARBAROS class frigates and PREVEZE class submarines are ongoing, and the first ships are almost completed with modern indigenous systems and weapons. Additionally, the contract for the midlife upgrade of GÜR class frigates has been recently inked, along with modifications for integrating national AKYA heavyweight torpedoes into all submarines (DefenceTurkey, 2021).

The fleet's air arm has been entirely on duty after the completion of the MELTEM projects and the takeover of AH-1W Cobra helicopters from the Army. On the uncrewed vehicle side, the Turkish Navy operates a tactical squadron of BAYRAKTAR TB-2 UAV/UCAVs and an operative squadron of ANKA S/B and AKSUNGUR UAV/UCAVs (DzKK, 2024) both in reconnaissance and combat roles while the unmanned surface fleet has been expanding with a myriad of domestically developed vehicles from MARLIN to ALBATROS (SSB, 2024).

On the other hand, some relatively obsolete ships, including two YAVUZ class frigates, two DOĞAN class fast attack boats, two AY class submarines and an ENGIN class mine hunter, have been redesignated as test and training ships (savunmasanayi.org, 2024). Türkiye flexes its naval muscles to safeguard its and Turkish Cypriots' interests in the energy impasse.

The logistic arm of the fleet has also been enhanced with the introduction of three new ships, one of which is a Replenishment at Sea and Combat Support Ship (DIMDEG), which will improve the blue water competency of the fleet (Yaylalı, 2024).

---

¹ The northern "Silk Road" freight train from China to the UK and the "Trans-Caspian Rail Routes" have already been inaugurated.

However, it should be noted that Türkiye has chosen a more complicated route, designing its frigate to be customized to fit operating requirements and ideas. Using locally manufactured weapons and sensor systems adds a degree of danger and complication. Being among the first ships to adopt these new systems, TCG Istanbul must deal with the difficulties of innovative designs teething problems. Since these new systems have never been in battle, unlike the off-the-shelf approach, there are legitimate questions about how well they will function in actual operations (Yaylalı, 2023). This approach indeed constitutes a disadvantage for the Turkish Navy in the short term, particularly in the next five years.

Its eternal rival, Greece, trying to keep a delicate balance with Türkiye, has been looking for opportunities to procure new surface vessels and upgrade existing ones after partial financial recovery (Kasapoğlu, 2018). Greece's 2014 National Military Strategy identifies safeguarding sovereignty and territorial integrity as principal defence objectives; recent years, there has been a renewed focus on Eastern Mediterranean security (ISSS, 2023: 98). The armed forces would also be expected to support Cyprus in the event of a conflict. Greek Navy has almost half of Turkish frigates and corvettes, which need upgrading and rejuvenation. But the Greek flotilla of fast attack missile boats overmatches its Turkish counterpart in number and capacity. It also owns four very modern (plus one modernised) AIP-fitted submarines and ordered its new high-tech torpedoes (Defence Industry Europe, 2023), which are modified as "the tip of the spear for the Hellenic Fleet" (USNI, 2017). Currently, Greece endeavours to revive its C4ISR capabilities by reactivating and procuring P3B Orion maritime patrol aircraft, one of which is in service, to boost its rotary-wing competency by the delivery of 70 Ex-US Kiowa Warrior armed reconnaissance and Chinook heavy-lift helicopters while most of its F-16 fleet upgrade (ISSS, 2024).

Furthermore, the first two of its seven MH-60 Romeo ASW helicopters have joined the Navy, which will enhance its surface and anti-submarine capacity with a myriad of missiles and rockets (NewsTeam, 2024b).

Recently, one of its new generations, three BELHARRA/FDI frigates, has already been launched and is under fitting while the rest are under construction. (Manuel, 2023) This acquisition might also be deemed the French resolute towards increased cooperation with Greece in the Eastern Mediterranean. More importantly, fitting FDI frigates with the naval cruise missile (NCM) will provide the Greek Navy with deep strike capability. A contract was inked with a consortium of TKMS and Thales to comprehensively upgrade and modernise Hydra-class frigates to a high-edge combat competency (Salerno-Garthwaite, 2024). On the other hand, the Greek Navy is to procure four Freedom-class littoral combat ships (LCS) from the US, which are in need of substantial refitting.

In recent years, Greece signed defence cooperation agreements with Southern Cyprus, Egypt, and Israel and has been conducting military exercises with these countries. Greece also expanded its mutual defence agreement with the US to enhance its military presence in the country, including the more frequent port visits and exercises with US warships (Euroactiv, 2021). Besides, her strategic partnership agreement with France notably includes a mutual assistance clause (ISSS, 2023: 98). Moreover, an indication of deepened military cooperation between Greece and Israel is the permanent installation of the Long Horizon OTHT (over the horizon) radar system in Crete to improve the near real-time recognised maritime picture in the Eastern Mediterranean (TheGreekObserver1, 2019).

Considering these developments, Greek defence analysts comment that the Greek Air Force is several steps ahead of its Turkish peers regarding the quality and technology of the fighters in its inventory. However, Türkiye is a significant exporter of drones, including air, surface, and underwater versions, supplying its armed services while Greece is boosting its relevant academia and industry on drone innovation. On the navy side, the Greek Navy, where it previously enjoyed a quality advantage, is having difficulty maintaining, upgrading and recapitalising its fleet due to limited domestic capabilities. The cost of procuring warships abroad hinders its capacity to keep a quantitative match with its Turkish peer. Currently, the Greek Navy enjoys dominance in the underwater capabilities, whereas Türkiye is closely behind and probably will match after the 2030s (Nedos, 2024). In sum, each country's financial and industrial capacity will be determinative in keeping the delicate balance of naval power and supporting air power. Greece leans and entrusts the enthusiasm and the blank check of the US and its EU partners, exploiting its eagerness for arms procurement in this race where Türkiye is all alone, struggling with its financial austerity.

Egypt is noticeable in the Eastern Mediterranean arms race with its diversification of procurement policies and its acquisition of high-end platforms towards a blue water navy's uncertain combat readiness due to neglected professionalism (Kasapoğlu, 2018). In order to protect newly discovered gas fields in surrounding seas, the Navy's vigorous naval procurement program includes upgrading the vessels in the inventory and acquiring/building new vessels with foreign technical aid. The power projection capacity of the Egyptian Navy has been improved with the acquisition of 2 MISTRAL-class LHD along with 3 FREMM and 4 MEKO A-200EN frigates, 4 GOWIND Class corvettes, and 4 Type 209/1400 submarines (Kasapoğlu, 2018; Mevlütoğlu, 2019). In September 2018, Egyptian shipyards launched the first-ever warship built in-country, Port-Said, the second ship of GOWIND class frigates, followed by the fourth MEKO A-200EN, Al Jabbar (Domingo, 2023). More importantly, the Egyptian-Franco naval cooperation is not limited to arms sales and also includes joint military exercises to test the efficiency of platforms of French design (Daily News Egypt, 2019) as well as to improve the overall combat effectiveness of its Navy via conducting bilateral and multilateral exercises with the assistance of foreign training experts. On the other hand, Egypt's preference for procuring German MEKO frigates was due to restrictions in the French arms export regime. In sum, the balanced modernisation, when coupled with "awakening" professionalism and combat readiness, might eventually end in a stronger Egyptian naval stand (Springborg & Williams, 2019). Overall, Egypt, opting for a proven and existing commercial-off-the-shelf design, has secured frigates equipped with weapons and sensors crafted by reputable European defence contractors (Yaylalı, 2023).

Last but not least, Israel has a modest, versatile fleet of the most advanced vessels in the region, comprised of mainly multipurpose SAAR-class surface combat vessels and an astute submarine flotilla which is believed to have second and deep strike capability with LACM as well as to conduct covert operations. The operational competency of the Israeli navy is combat and operation-proofed with cutting-edge force multipliers: air force support¹.

---

1 Moreover, the competent air force was the first ever to use an F-35 Stealth Fighter in a combat mission, probably on an Iranian military structure in Syria. Israeli F-35I ADIR is unique due to its design according to the user's exclusive operational needs and permit to source codes (Leone, 2019).

Israel also has a plethora of space, cyber and electronic warfare capabilities, as well as all types of cutting-edge air, surface and underwater drones (ISSS, 2024). To protect energy fields and infrastructure, the Israeli navy is improving its blue water capabilities with the inclusion of new generation¹ SAAR-6 corvettes (Fabian, 2023) and the upgrading of existing SAAR vessels (Kasapoğlu, 2018). Its strategic strike capability will be enhanced and extended in range by introducing the third ship of DOLPHINE-II and DAKAR-class AIP submarines equipped with vertical launchers that can accommodate ballistic missiles and cruise missiles. These vessels were seen as “key to regional dominance” (Lappin, 2022). Overall, Israel’s navy is competent in conducting any operations efficiently in the Eastern Mediterranean and has the capability to patrol and enforce its maritime claims.

The 35-year-old US arms embargo was lifted, assumedly to pull Cyprus from Russian influence away (Jakes, 2022), which would surely lead to an arms race on the island (KNEWS, 2022). Recently, SGCA joined the drone manufacturers club. Its spectrum of drones includes the long-range loitering ammunition Spear-2 (Erbaş, 2023) 2 to the USV B5 Hydra, which could operate in the Eastern Mediterranean (Işık, 2023). Moreover, with the funds allocated for defence, the GSCA procured a guided missile Sa’ar & 2 OPV and Iron Dome air defence systems from Israel, H145M light attack helicopters, MM-38 anti-ship missiles and Stinger MANPADS. Despite being modest, its capabilities may pose an asymmetric threat beyond self-defence when they were to be used.

In a naval armed conflict between these peers, the force multipliers, particularly ISR, electronic and cyber warfare, and air force support will be the game changers. Israel is far ahead in quality and quantity among the littorals, followed by Türkiye, Greece, and Egypt.

Conclusion

In the escalating Eastern Mediterranean energy impasse, the actions and reactions of the stakeholders need to be closely monitored to make a prudent assessment of the region’s future.

In this regard, especially after 2013, Egypt allocated resources to renew its navy and primarily purchased ready-made ships. Especially with its new platforms, it is reaching a force structure that competently performs all types of warfare in the Eastern Mediterranean. However, the Egyptian Navy may experience technical and logistics problems in the upkeep of its fleet due to the diversity of platforms from different countries.

Israel procured sizable surface platforms that can perform oil platform/EEZ protection duties on the high seas and attaches importance to the modernization of its air force to maintain its technological edge. Placing vertical launchers on its new generation submarines will increase the number of cruising/ballistic missiles that can be fired, as well as its combat load and range, which will improve its counter-strike capability and alleviate its lack of strategic depth. It has technological superiority, primarily due to its air force, electronic warfare, and unmanned and national weapon systems compared to its regional peers.

---

¹ The first of the class was officially named in Germany on May 23rd 2019

The Greek Cypriot Administration strives to develop its defence capabilities beyond self-defence with the support of the USA and France instead of energy competition.

Greece is striving to implement its air and naval forces modernization plans, which were delayed due to the economic crisis, with the support of the USA and France within the scope of the energy and geopolitical struggle in the Eastern Mediterranean. In addition to the naval and air platforms that will enter the new inventory, it might achieve technological superiority in 3-4 years with cutting-edge platforms, weapons, and systems.

Despite Türkiye's numerical superiority, it is in a relative weakness in terms of submarines (AIP) and air defence and air force, which might be closed in 3-4 years to come. The delay in the platform projects may be a weakness in maintaining the balance of forces in the face of the opponents acting in alliance, mainly due to the need to have forces in different areas of operations. Türkiye's exposure to overt and covert sanctions from its allies slows down shipbuilding and modernization programs. Therefore, Türkiye should accelerate the renewal and modernization processes of the inventory of warships, weapons, and electronic systems to keep up and have the upper hand in the competition with its regional peers.

The Greek Cypriot Administration, Egypt, Greece, Israel, and Türkiye are making significant defence modernization efforts, but this may not be taken as an arms race considering the delayed modernization.

Clearly, these countries invest heavily in defence capabilities by prioritizing their air and naval forces. This point is a game changer in the struggle between Greece and Türkiye.

Greece is currently adding to their fleet with the acquisition of Rafale and F-35s. Türkiye, on the other hand, has been forced to work on modernizing its existing F16s and developing national aircraft due to the imposition of sanctions. Although the latter has managed to conduct a maiden flight, it will still take years for it to reach full operational capability. Despite the challenges, Türkiye has boosted its investments in the national defence industry, with a particular focus on producing unmanned aerial vehicles. They have also become a significant exporter of combat-proven platforms.

It's important to note that armed conflict or competition doesn't result in a winner, except for the military-industrial complex of developed countries. Therefore, Turkey should wisely implement diplomatic and power policies that aim to resolve the alliances formed against it in the region. This includes prioritizing the controlled normalization of relations with Egypt, Israel, and even Greece, as it is vital for the country's interests.

On the other hand, the efforts of the United States and France to arm Greece should be followed carefully and vigilantly. In this regard, Türkiye should closely monitor any change in the balance of power in the region. In the event of a controlled escalation of the crisis, Türkiye should be prepared and alert to the option of using preemptive force by its peers, considering their past and current dare practices.

Bibliography

AA. (2019). Turkey will resolutely continue explorations in E Med. <https://www.aa.com.tr/en/politics/turkey-will-resolutely-continue-explorations-in-e-med/1562678#!>

Ackerman, S., Jacobs, B., Pilkington, E. and Borger, J. (2018). Syria missile strikes: US launches first direct military action against Assad. The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/06/trump-syria-missiles-assad-chemical-weapons>

Alpha. (2024). Alpha 900 - alpha unmanned systems. <https://alphaunmannedsystems.com/product/uav-helicopter-alpha-900/>

Appellant. (2024). Five actions and US Military projects in Cyprus. <https://www.offsite.com.cy/apopseis/efetis/o-efetis-pente-draseis-kai-stratitika-erga-ipa-se-kypro>

Barreira, V. (2019). Brazilian ships to switch command of UNIFIL MTF. Jane's Defence Weekly.

Bath, A. (2022). Russian ships watch as US carrier group operates with NATO allies in Mediterranean. Star Anns Stipes. <https://www.stripes.com/branches/navy/2022-02-03/nato-officials-confirm-russian-observation-of-exercise-4591209.html>

BP. (2018). BP statistical review of world energy, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf>

CBN. (2023). Cyprus and France sign 2024-2025 defence cooperation programme. <https://www.cbn.com.cy/article/2023/11/24/744844/cyprus-and-france-sign-2024-2025-defence-cooperation-programme/>

Chavez, T. (2018). Russia and China have made the mediterranean a priority, will the United States rise to the challenge?. The National Interest. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/russia-and-china-have-made-mediterranean-priority-will-united-states-rise-challenge-36097>

Christou, J. (2018). Russia will respond to any 'US military build-up in Cyprus' (Update 3). Cyprus Mail. <https://cyprus-mail.com/2018/12/05/russia-vows-response-to-any-us-military-build-up-in-cyprus/>

CNNTürk. (2019). Rusya'dan Doğu Akdeniz'de Türkiye ile iş birliği sinyali. <https://www.cnnturk.com/dunya/rusyadan-dogu-akdenizde-turkiye-ile-is-birligi-sinyali>

Cole, T. I. (2018). Russian naval activity in the Mediterranean: Responsive shifts in French, Italian, and Spanish perspectives and Policies. <http://hdl.handle.net/10945/61337>

CyprusMail. (2015). Barbaros Navtex will not be renewed. <https://cyprus-mail.com/2015/03/17/barbaros-navtex-will-not-be-renewed/?hilite=barbaros>

CyprusMail. (2019). Strategic co-operation between France and Cyprus widens. <https://cyprus-mail.com/2019/05/17/strategic-co-operation-between-france-and-cyprus-widens/>

Defence Industry Europe (2023). Greece orders SeaHake mod4 torpedos from Atlas Elektronik. <https://defence-industry.eu/greece-orders-seahake-mod4-torpedos-from-atlas-elektronik/>

DefenceTurkey (2021). AKYA national HWT torpedo being integrated into the MÜREN PREVEZE project. Defence Turkey Magazine. <https://www.defenceturkey.com/en/content/akya-national-hwt-torpedo-being-integrated-into-the-muren-preveze-project-4476>

Defence&Technology. (2019). TCG Anadolu için F-35B hayal oldu, gözler 'ATAK'ta. <http://defence-andtechnology.com/2019/07/18/tcg-anadolu-icin-f-35b-hayal-oldu-gozler-atakta/>

Domingo, J. (2023). Egypt launches fourth MEKO A-200 EN frigate. <https://www.thedefensepost.com/2023/12/13/egypt-launches-meko-frigate/>

Efron, S. (2018). The future of Israeli-Turkish relations. California: RAND Cooperation.

Emam, A. (2019). Eastern Med countries agree to move ahead with gas forum. The Arab Weekly. <https://the arabweekly.com/eastern-med-countries-agree-move-ahead-gas-forum>

EnergyPress. (2019). New effort for East Med agreement at Athens energy summit. <https://energypress.eu/new-attempt-for-east-med-agreement-at-athens-energy-summit/>

Erbaş, A. (2023). GKRY'den yeni dolanan mühimmat. <https://www.defenceturk.net/gkryden-yeni-dolanan-muhimmat>

Euroactiv. (2021). US, Greece expand defense ties amid Mediterranean tensions. <https://www.euroactiv.com/section/defence-and-security/news/us-greece-expand-defense-ties-amid-mediterranean-tensions/>

Euronews. (2024). Turkey, Bulgaria and Romania sign deal to tackle Black Sea mines. <https://www.euronews.com/2024/01/11/turkey-bulgaria-and-romania-sign-deal-to-tackle-black-sea-mines>

Fabian, E. (2023). Navy declares 4th advanced Sa'ar 6-class warship operational, sends one to Red Sea. https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/navy-declares-4th-advanced-saar-6-class-warship-operational-sends-one-to-red-sea/

Faram, M. D. (2019). Why the US Navy has 10 ships, 130 aircraft and 9,000 personnel in the Mediterranean. <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2019/04/24/why-the-us-navy-has-10-ships-130-us-aircraft-and-9000-personnel-in-the-mediterranean/>

Filis, A. ve Rafael, L. A. (2013). Legal aspects of inter-state maritime delimitation in the eastern mediterranean basin. OGEL, 11(3).

Gaymarine. (2024). Pluto plus rov. <https://www.gaymarine.it/en/products/rov-pluto-plus>

Güney, N. A. ve Korkmaz, V. (2021). A new alliance axis in the Eastern Mediterranean cold war: What the Abraham Accords mean for mediterranean geopolitics and Turkey. *Insight Turkey*, 23(1), 61-76.

Gürdeniz, C. (2013). *Hedefteki donanma*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Gürdeniz, C. (2024). Cem Gürdeniz'den NATO tatbikatı öncesi 'savaş' uyarısı: Dur diyecek birileri çıkmalıdır. <https://www.veryansintv.com/cem-gurdenizden-nato-tatbikati-oncesi-savas-uyarisi-dur-diyecek-birileri-cikmalidir/>

Güvenç, S. ve Egeli, S. (2016). Changing naval balances in the Eastern Meditterrenaen: Implications for Turkey. *Foreign Policy Quarterly*, 93-105.

Helou, A. (2024). Crowded waters: Who's doing what in the international hotspot of the Red Sea. <https://breakingdefense.com/2024/03/crowded-waters-whos-doing-what-in-the-international-hotspot-of-the-red-sea/>

IISS. (2023). Turbulence in the Eastern Mediterranean: Geopolitical, security and energy dynamics. <https://www.iiss.org/publications/strategic-dossiers/strategic-dossier-preview-turbulence-in-the-eastern-mediterranean/>

Inamdar, N. (2023). Can India-Europe corridor rival China's Belt and Road? <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-66957019>

Ioannou, B. T. (2017). Greece, Cyprus, Egypt agree on Mediterranean defence cooperation. <https://greece.greekreporter.com/2017/12/15/greece-cyprus-egypt-agree-on-mediterranean-defence-cooperation/>

ISSS. (2024). *The military balance 2024*. London: Routledge.

ISSS. (2018). Russia and Eurasia. *The Military Balance*, 118(1), 169-218.

Işık, Y. E. (2023). GKRY'den yeni silahlı insansız deniz aracı. <https://www.defenceturk.net/gkry-den-yeni-silahli-insansiz-deniz-araci>

Jakes, L. (2022). The hunt to arm Ukraine leads to difficult choices. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/10/11/world/europe/ukraine-cyprus-arms-race.html>

Johnson, J. (2022). Truman carrier strike group arrives in Italy. <https://www.dvidshub.net/news/419145/truman-carrier-strike-group-arrives-italy>

Kasapoğlu, C. (2018). *Naval balance of power in the mediterranean and political-military trends. Regional program political dialogue south mediterranean*. Konrad Adeneur Stiftung.

KNEWS. (2022). US lifts embargo on Cyprus but with Russian caveat. <https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/us-lifts-embargo-on-cyprus-but-with-russian-caveat>

Lappin, Y. (2022). 'Israel's future submarines fleet key to regional naval dominance'. <https://www.israelhayom.com/2022/02/09/israels-future-submarines-fleet-key-to-regional-naval-ascendency/>

Lika, İ. (2020). The Greece-Egypt maritime agreement and its implications for the Greek-Turkish dispute in the eastern mediterranean. <https://www.setav.org/en/analysis-the-greece-egypt-maritime-agreement-and-its-implications-for-the-greek-turkish-dispute-in-the-eastern-mediterranean/>

M.Nomikis, J. (2018). Greece and the eastern mediterranean alliance. The Begin-Sadat Center for Strategic Studies. <https://besacenter.org/perspectives-papers/greece-israel-cyprus-alliance/>

Manuel, R. (2023). Naval group launches Greece's first belharra frigate. <https://www.thedefensepost.com/2023/10/10/greece-belharra-frigate-launch/>

MARCOM. (2019). NCS adaptation: MARCOM activates surface command. <https://mc.nato.int/media-centre/news/2019.aspx/NCS>

Marcus, J. (2015). Russia S-400 Syria missile deployment sends robust signal. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-34976537>

MEMO. (2018). Turkey to Egypt: Do not exceed your authority' by threatening us. Middle East Monitor. <https://www.middleeastmonitor.com/20180801-turkey-to-egypt-do-not-exceed-your-authority-by-threatening-us/>

MENA. (2019). Egyptian-French naval drill 'Cleopatra-Gapian 2019' winds up. Egypt Today. <https://www.egypttoday.com/Article/1/68006/Egyptian-French-naval-drill-Cleopatra-Gapian-2019-winds-up>

Mevlütöğlü, A. (2019). Naval balance of power in the Eastern Mediterranean. Defence Turkey Magazine. <https://www.defenceturkey.com/en/content/naval-balance-of-power-in-the-eastern-mediterranean-3634>

MFA Turkey. (2019). No: 206, 16 July 2019, press release regarding the conclusions adopted by the EU foreign affairs council. http://www.mfa.gov.tr/no_206_-ab-disiliskiler-konseyi-nin-aldigi-kararlar-hk.en.mfa

MGK. (2019). Milli güvenlik kurulu. <https://www.mgk.gov.tr/index.php/30-temmuz-2019-tarihli-toplanti>

Mitsopoulos, D. (2024). Greece closer than ever to procure LCS from the U.S. <https://www.navalnews.com/naval-news/2024/01/greece-closer-than-ever-to-procure-lcs-from-the-u-s/>

Mongilio, H. (2023). Gerald R. Ford carrier strike group heading to Eastern Mediterranean to deter Hezbollah, Iran. USNI News. <https://news.usni.org/2023/10/09/gerald-r-ford-carrier-strike-group-stationed-in-mediterranean-to-deter-hezbollah-iran>

NATO. (2011). Operation unified protector final mission stats. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2011_11/20111108_111107-factsheet_up_factsfigures_en.pdf

NATO. (2016). NATO's deployment in the Aegean Sea. NATO Fact Sheet: www.nato.int.

NATO. (2024). NATO Operation Sea Guardian concludes its initial patrols in the Eastern Mediterranean for 2024. <https://mc.nato.int/media-centre/news/2024/nato-operation-sea-guardian-concludes-its-initial-patrols-in-the-eastern-mediterranean-for-2024>

Nedos, V. (2024). Greece, Turkey: Power in the air and at sea. <https://www.ekathimerini.com/in-depth/1230377/greece-turkey-power-in-the-air-and-at-sea/>

Nedos, V. (2017). Hellenic Navy chief presents key priorities. <http://www.ekathimerini.com/216199/article/ekathimerini/news/hellenic-navy-chief-presents-key-priorities>

NewsTeam. (2024a). The U.S.-Greece plan to co-produce next-gen constellation frigates. <https://geopolitiki.com/us-greece-plan-co-produce-constellation-frigates/>

NewsTeam. (2024b). MH-60 romeo: Hellenic navy received today two new state-of-the-art MH-60R ASW helicopters. <https://geopolitiki.com/hellenic-navy-two-new-mh-60-romeo-asw-helicopters/>

Lokeren, V. (2024). Russian forces in the Mediterranean. <https://russianfleetanalysis.blogspot.com/2024/04/russian-forces-in-mediterranean-wk142023.html>

Oğuzlu, T. (2015). "Precious Loneliness" and Turkey's awakening to regional realities. Ortadoğu Araştırmaları Merkezi. Ankara: Center for Middle Eastern Studies.

Salerno-Garthwaite, A. (2024). ThyssenKrupp and thales partner on Greece's hydra-class frigate upgrade. <https://www.naval-technology.com/news/thyssenkrupp-and-thales-partner-on-greeces-hydra-class-frigate-upgrade/>

Savunmasanayi.org. (24AD). Ekonomik ömrünü tamamlayan 5 gemi, test ve eğitim gemisi sınıfına ayrıldı. <https://www.savunmasanayi.org/ekonomik-omrunu-tamamlayan-5-gemi-test-ve-egitim-gemisi-sinifina-ayrildi/>

SavunmaSanayi.org. (2024). Parasını ödediğimiz güdümlü mermileri vermediler biz de ATMACA'yı yaptık. <https://www.savunmasanayi.org/parasini-odedigimiz-gudumlu-mermileri-vermediler-biz-de-atmacayi-yaptik/>

SHAPE. (2024). Operation sea guardian (OSG). <https://shape.nato.int/ongoingoperations/operation-sea-guardian-osg->

Shay, S. (2019). Israel defence. <https://www.israeldefense.co.il/en/node/38302>

Shelbourne, M. ve Lagrone, S. (2024). Constellation frigate delivery delayed 3 years, says navy. USNI News. <https://news.usni.org/2024/04/02/constellation-frigate-delivery-delayed-3-years-says-navy>

Shumake, J. (2019). American shipper. <https://www.freightwaves.com/news/suez-canal-has-record-setting-2018>

Springborg, R. ve Williams, F. (2019). The Egyptian military: A slumbering giant awakes. <https://carnege-mec.org/2019/02/28/egyptan-mltary-slumberng-gant-awakes-pub-78238>

Sputnik News. (2019). The US Senate Committee on Foreign Relations passed a bill earlier this week to block Russian Navy ships from docking and refuelling in Cyprus' ports. <https://sputniknews.com/europe/201906301076104247-cyprus-refuses-close-ports-russian-ships-despite-us-bill/>

SSB. (2024). İnsansız Deniz Araçları Projeleri. <https://www.ssb.gov.tr/Website/contentList.aspx?PageID=4406&LangID=1>

Tamış, M. Y. (2024). 2024 yılının ilk SSİK toplantısından kritik kararlar. <https://www.savunmatr.com/2024-yilinin-ilk-ssik-toplantisindan-kritik-kararlar/>

TRT World. (2019). One year since Turkey launched operation olive branch in Syria. https://www.trtworld.com/middleeast/one-year-since-turkey-launched_operation-olive-branch-in-syria

Tsakiris, T., Ülgen, S. ve Han, A. K. (2018). Gas developments in the Eastern Mediterranean: Trigger or obstacle for EU-Turkey cooperation?. Trans European Policy Studies Association. <http://www.tepsa.eu/feuture-online-paper-no-22-gas-developments-in-theeastern-mediterranean-trigger-or-obstacle-for-eu-turkey-cooperation>

UNIFIL-MTF. (2019). United Nations interim force in Lebanon maritime task force. <https://unifil.unmissions.org/unifil-maritime-task-force>

United Nations. (2004). Note no. 2004 Turkuno Dt/4739 dated 2 March 2004 from the Permanent Representative of Turkey to the United Nations. Law of the Sea Bulletin. https://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin54e.pdf

United Nations_CGA. (2004, April 2). A Law to Provide for the Proclamation of the Exclusive Economic Zone by the Republic of Cyprus. Retrieved August 13, 2019, from United Nations: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/cyp_2004_eez_proclamation.pdf

United Nations_GCA. (2010). Agreement between the government of Cyprus and the government of Israel on the delimitation of the exclusive economic zone. https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/cyp_isr_eez_2010.pdf

USGS. (2010). Assessment of undiscovered oil and gas resources of the. United States Geological Survey. <https://pubs.usgs.gov/fs/2010/3027/pdf/FS10-3027.pdf>

USNI News. (2023). Fleet and marine tracker. <https://news.usni.org/2023/12/11/usni-news-fleet-and-marine-tracker-dec-11-2023>

Walton, T. A. (2017). Forward presence in the modern navy: From the Cold War to a future tailored force. <https://www.cbo.gov/sites/default/files/95th-congress-1977-1978/reports/78-cbo-044.pdf>.

Yaycı, C. (2012). The problem of delimitation of maritime areas in Eastern Mediterranean and Turkey. *Bilge Strateji*, 4(6), 1-70.

Yaycı, C. (2019). Sorular ve cevaplar ile münhasır ekonomik bölge kavramı. Ankara: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı.

Yaycı, C. (2019). Denizcilik ve deniz güvenliği forumu açılış konuşması. TASAM. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/51396/denizcilik_ve_deniz_guvenligi_forumu_2019_acilis_konusmasi

Yaycı, C. (2020). Türkiye-Libya arasında imzalanan münhasır ekonomik bölge anlaşmasının sonuç ve etkileri. *Kriter Dergi*, 4(42), 34-37.

Yaylalı, C. D. (2023). Setting sail in the eastern mediterranean: A comparative analysis of Egyptian MEKO-200EN and Turkish istif class frigates. *Defence Turkey Magazine*. <https://www.defence-turkey.com/en/content/setting-sail-in-the-eastern-mediterranean-a-comparative-analysis-of-egyptian-meko-200en-and-turkish-istif-class-frigates-5812>

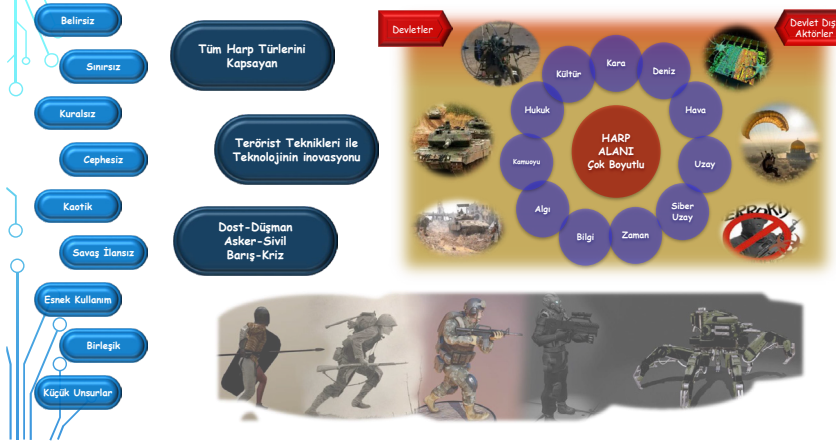
Yaylalı, C. D. (2024). Turkish navy receives unmanned surface vessel, three crewed ships. <https://www.defensenews.com/naval/2024/01/19/turkish-navy-receives-unmanned-surface-vessel-three-crewed-ships/>

Yeşiltaş, M., Serez, M. ve Özçelik, N. (2017). Operation euphrates shield: Implementation and Lessons learned. İstanbul: SETA.

Yeşiltaş, M. ve Düz, S. (2022). Changing dynamics of Türkiye's military activism in the Ak Party era. K. B. Kılıç ve B. Duran (Ed.). *Ak party years in türkiye domestic and foreign policy* In (pp. 247–284). İstanbul: SETA.

Yınanç, B. (2016). Turkey wants to end NATO's refugee mission in the Aegean. *Hürriyet*. www.hurriyet.com.tr/turkey-wanst-to-end-NATO's-refugee-mission-in-the-Aegean

Geleceğin Muharebe Ortamı

Geleceğin Muharebe Ortamı

Geleceğin Muharebe Ortamında Karar Verme

Kararlaştırılmış Bir Planın, İcrada Ne Kadar Gerçek Durumu Karşılıyıp Karşılamayacağı?
Hız ve Doğruluk, karar vermede endişe kaynağıdır.

- ❖ Stratejik Etkiye Sahip Kararlar
- ❖ Zaman Baskısı
- ❖ Durumsal Farkındalık
- ❖ Durum Değerlendirmesi
- ❖ Gerçek Zamanlı Taktik Resim
- ❖ Birlik Seviyesine Uygun Anlık Paylaşımı
- ❖ İletişim teknolojileri, büyük veri analizi

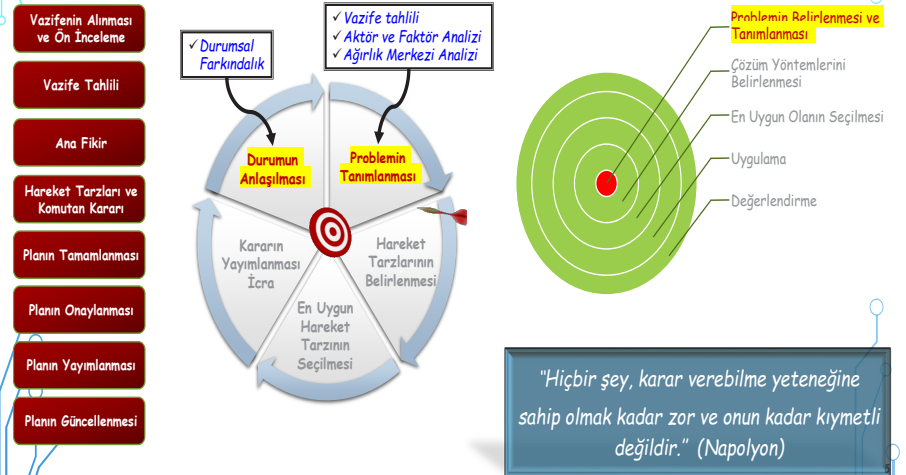

"Usta bir savaşçı saldırıda korkunç, karar vermede çabuk olmalı."
(Sun TZU)

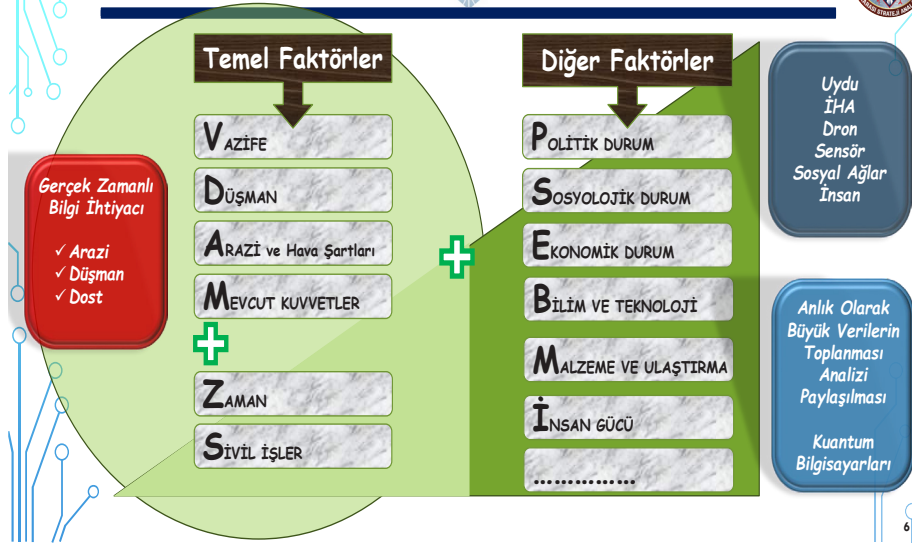
Karar: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı. (TDK Sözlüğü)

İlk ve En Önemli Adım Tanımlama

Karar vermek **problem çözme**yi de kapsayan bir faaliyettir.

Durumu Tanımlayan Faktörler Harekatı (Planlamayı) Etkileyen Faktörler

6

Yararlanılabilecek Çalışma Örnekleri

AR Teknoloji Tabanlı Sistemler

- ✓ Sentetik Eğitim Çevresi (Synthetic Training Environment, STE)
- ✓ Acil Tıbbi Müdahalede Kullanılan Sistemler
- ✓ Sağlık Eğitiminde Kullanılan Sistemler
- ✓ Bulut bilişim, yapay zekâ ve makine öğrenmesi

3 Boyutlu Hologram Görüntüler

- ✓ Holografik Taktik Kum Havuzu (Holographic Tactical Sandbox, HTS)
- ✓ Google Gözlükleri, Coğrafi Analiz Sistemleri
- ✓ HAVELSAN ASGER, Holografik Komuta Kontrol Sistemi
- ✓ Otomatik veri senkronizasyonu, sanal gerçeklik başlığı, AR Teknolojileri, Yüksek Çözünürlük

7

Sonuç

- Uzaktan Bağlanılabilen Platform
- Entegre İstihbarat Durum Haritası Alt Yapısı (Saha Raporları, KG Raporları, Uydu Görüntüleri, Kameralar, Dronlar, Sensörler vb.)
- Birlik Durum Haritası (Anlık)
- Görselleştirilmiş Düşman Durumu (Ayrıntı için istihbarat Veri Tabanına anlık erişim)
- Gerçek Zamanlı Toplantı icrası (3 Boyutlu Hologram Arazi Yapısı üzerinde)
- Karar ve emirlerin ast birlik komutanlarına aktarılması (Veri aktarımı- Sözlü-Yazılı)
- Farklı seviyelerde entegre haberleşme alt yapı desteği (Anlık emirlerin farklı birlik seviyesinde iletilmesi için)

8

**21. YÜZYIL SAVAŞLARINDA STRATEJİ:
MİLLİ GÜÇ UNSURLARINDA BİLGİ HAREKATININ
ARTAN ÖNEMİ**

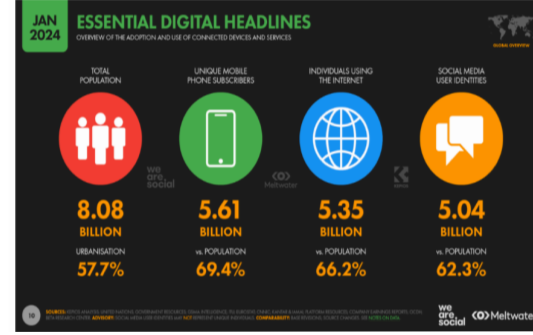
Nihan ATİLA

Milli güç unsurları değişen ve gelişen dünyada yeni güç mekanizmalarının da devreye girmesi ve bunların durdurulamaz gelişimiyle çeşitlenmiştir. Genel olarak bilinen ve kabul gören güçlerle birlikte aslında her daim önemli olan “bilgi” günümüzde kolay ve ucuz olarak kullanımı ile bir güç unsuru olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Dijital 2024 Küresel Genel Bakış Raporu

Her yıl dünya genelindeki dijital verileri ortaya koyan We Are Social Dijital 2024 raporuna göre şu anda **5 milyar** fazla aktif sosyal medya kullanıcı kimliğinin var ve küresel toplamın 2024'ün başında bu kimliğin **5,04 milyara ulaştığıdır**.

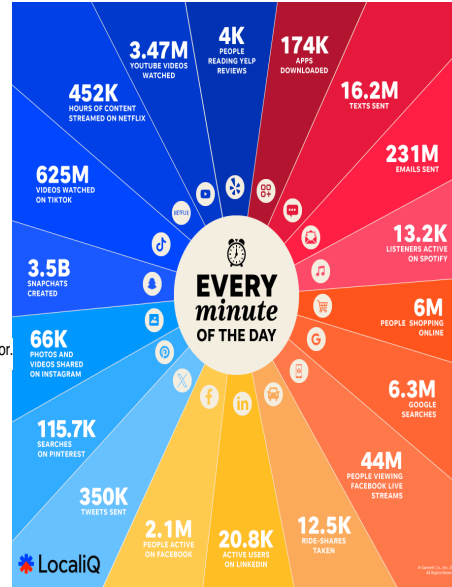

- Tüm yaşlarda **sohbet ve mesajlaşma** uygulamaları 1. sırada
- Çalışmaya katılanların neredeyse yüzde 61'i “**bilgi bulmanın**” interneti kullanmanın en önemli nedenlerinden biri olduğunu ve bunu dünya çapında en yaygın motivasyon haline getirdiğini söylüyor.
- Kullanıcıların günde **2 saat 23 dakikasını** sosyal medyayı kullanarak geçiriyor.(Türkiye 2 saat 44 dakika ile dünyada 14. sırada)
- İnternette geçirilen süreler yaşa göre sıralandığında en yüksek kullanımı **16-24 yaşındaki** kişiler oluşturuyor.

YILIN HER DAKİKASI İNFOGRAFIĞI

Bu verileri tamamlayıcı nitelikte Bir başka dikkat çekici veri ise Lori Lewis ve Chadd Callahan tarafından hazırlanan “Yılın Her Dakikası” infografisidir. Buna göre 2024 yılında güncellenen infografide bir dakika içerisinde;

- 16,2 milyon mesaj gönderildi./gönderiliyor.
- 231 milyon e-posta gönderildi.
- 350 bin tweet gönderildi.
- 3,47 milyon youtube videosu izlendi./izleniyor.
- Tiktok'ta 625 milyon video izlendi.
- Instagram'da her bir dakika 66 bin fotoğraf ve video paylaşıldı./paylaşıyor.
- Facebook'ta 2,1 milyon kişi aktif.
- 6,3 milyon Google araması yapıldı./yapılıyor.
- LinkedIn'de 20,8 bin kullanıcı aktif.
- Pinterest'te 115,7 bin arama yapıldı.
- 3,5 milyar snapchat oluşturuldu.
- Netflix'te 452 bin saat içerik akışı oldu./oluyor.

Dijital Verilerde 2024'te öne çıkan Güvenlik riskleri

Google'da Yönetim Kurulu Başkanlığı(2001-2011) yapan Eric Schmidt, 2010 yılında düzenlenen Technomy Konferansında, insanlık tarihinin başlangıcından 2005 yılına kadar oluşturulan miktarda veriyi her iki günde bir oluşturulduğunu kaydetmiş; bu verilerin çoğunun kullanıcılar tarafından üretildiğini belirtmiştir(Boorstin, 2010; Beavis, 2010).

Günümüzde gönderilen mesajlar ve e-postalar, izlenen videolar, başvuru uygulamalar, yapılan araştırmalar bilginin ne kadar yüksek bir hızla dünyayı dolaştığını göstermektedir. Tam bu eylemlerin muhatabının bir gün içinde ne kadar çok bilgiyle karşılaştığı verilerden daha net anlaşılmaktadır.

Düzensiz bilginin etki gücünü ortaya koymak ve konuyu daha iyi kavramak adına içinde bulunduğumuz 2024 yılının dijital etkileşim verileri, gelinen noktada sürecin önemini güvenlik açısından da vurgular niteliktedir.

BİLGİ DÜZENSİZLİĞİ TÜRLERİ

ZARAR VERME AMAÇLI

YANLIŞLIK

Mezenformasyon	Dezenformasyon	Malenformasyon
Kasıtsız/istemeden oluşan yanlışlar; örneğin yanlış fotoğraf başlıkları, tarihler, istatistikler, çeviriler veya bir hicvin ciddiye alınması	Tamamen üretilmiş veya kasten manipüle edilmiş görsel/ışitsel içerikler. Kasıtlı olarak yaratılan komplo teorileri veya söylentiler.	Kamu yararından ziyade şahsi veya şirket çıkarı için özel bilgilerin yayınlanması; örneğin birinden intikam almak için pomolarını açığa çıkarmak. Gerçek içeriğin bağlamının, tarihinin veya zamanının bilerek değiştirilmesi

MANİPÜLASYON: Çıkar sağlamak için etkileme amaçlı yapılan dürüst ve adaletli olmayan (hileli ve haksız) davranıştır.

ASİMETRİK PROPAGANDA

Bir grubun kendi propagandasını, karşı cephesinde yer aldığı grubun biçimine bürünerek, onu taklit ederek yayması durumunu asimetrik propagandadır.

Taktikleri arasında, yanlış ve yanıltıcı bilgilerin yayılması, manipüle edilmiş fotoğrafların kullanılması, taklit sosyal medya hesaplarının oluşturulması veya ele geçirilmesi, troll hesapların kullanılması, kişisel bilgi toplama ve manipülasyon gibi teknikler yer alabilir.

FIRST DRAFT

teyit

Davos: Dezenformasyon ve mezenformasyon küresel risk sıralamasında en üstte

Risk kategorileri	2 yıllık süre zarfında	
Ekonomi	1	Mezenformasyon ve dezenformasyon
Çevre	2	Ekstrem hava olayları
Jeopolitik	3	Sosyal kutuplaşma
Sosyal	4	Siber güvenlik sorunu
Teknoloji	5	Ülke içi silahlı çatışma
	6	Ekonomik yetersizlik
	7	Enflasyon
	8	Zorunlu göç
	9	Ekonomik kriz
	10	Kırılma

Dünya Ekonomik Forumu'nun ardından 10 Ocak'ta yayınlanan Küresel Risk Raporu'nda, "Ekstrem hava koşulları", gelecek on yılı etkileme potansiyeline sahip en büyük risk olarak belirlenirken, mezenformasyon ve dezenformasyon yakın vadedeki riskler arasında ilk sırada yer aldı.

Raporun dikkat çektiği noktalardan biri, kullanımı kolay yapay zekâ modellerinin sahte içeriklerde bir patlamaya neden olması. Bunun en yakın örneği, hem Rusya-Ukrayna savaşında hem de İsrail-Hamas çatışmasında yapay zekâ araçlarının moral yükseltmek, desteği arttırmak ve propaganda yapmak için kullanılması.

Dikkat çekilen bir diğer konu ise yükselen yapay zekânın yol açtığı yanlış bilgilerin seçime dolu bu yılı ne şekilde etkileyeceği.

Rapora göre bu tür yanlış bilgiler protestoları körükleyebilir, şiddet eylemlerine yol açabilir ve dahası demokratik süreçleri tehdit edebilir. Ayrıca seçimlerin meşruiyetinin sorgulanması ve bunun sivil çatışmalara, iç savaşa, terörizme ve daha uç durumlarda devletin çöküşüne kadar gitmesi de raporun vurguladığı ihtimaller arasında.

Kaynak
Dünya Ekonomik Forumu
Küresel Risk Anketi, 2023 - 2024

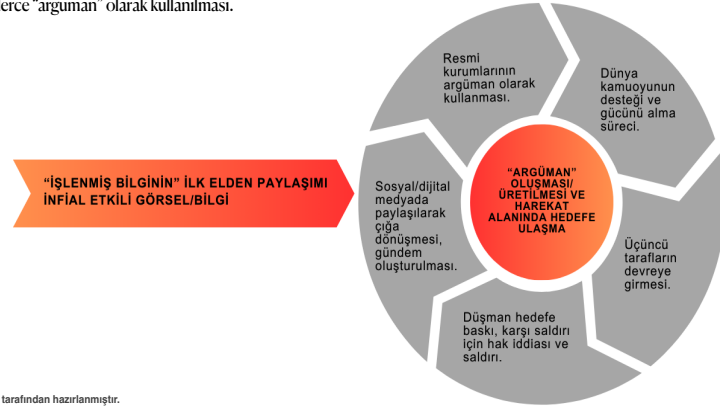
İŞLENMİŞ BİLGİNİN PAYLAŞIM SÜREÇLERİ

Dijitalleşmeyle savaşın boyutu değişti...

- Geleneksel ya da sosyal medyada doğruluğu teyit edilmemiş yahut, "işlenmiş bilginin" ilk elden paylaşımı (genellikle infial etkisi olacak şekilde).
- Bu bilgilerin sosyal medyada milyonlarca paylaşarak çığa dönüşmesi, gündem oluşturması.
- Resmi kurumların bunu referans alıp argüman olarak kullanması.
- Dünya kamuoyunun desteği ve gücünü alma süreci.
- Üçüncü tarafların bu bilgiyi yeniden işleyerek hem kendi toplumunu yönlendirmesi hem de tarafına destek vermesi.
- Düşman hedefe baskı, karşı saldırı için hak iddiası ve saldırı.

İŞLENMİŞ BİLGİNİN PAYLAŞIM SÜREÇLERİ VE "YAPAY ARGÜMAN"

Dezenformasyonun sosyal medyada hızla yayılması ile dijital kamuoyu oluşturma ve dezenformasyonun resmi sayfa veya kişilerce "argüman" olarak kullanılması.

Yazar tarafından hazırlanmıştır.

İsrail-Hamas Çatışmasından Örnekler

Sosyal medyada paylaşılan ve bazıları milyonlarca kez izlenen birçok görüntünün, İsrail ya da Filistin'den değil dünyanın başka yerlerinden olduğu ortaya çıkmıştır. Bu süreçte yapılan "haberlerin" dezenformasyon boyutu öne çıkıyor. Yanlış bilgi, kadınlar ve çocuklar üzerinden yapıldığı zaman çok ciddi şekilde kamuoyu oluşturmakta ve kutuplaşmayı tetiklemektedir.

Geleneksel ve sosyal medyada paylaşım.

İsrail Dışişleri Bakanlığının bu "bilgiyi" argüman olarak kullanması.

X platformunda paylaştığı gün 44 milyon görüntülenmeye ulaştı.

Üçüncü tarafların ilgili veya benzer bilgileri işleyerek kendi topluluğunu yönlendirmesi ve taraf olduğu ülkeye destek vermesi.

Ukrayna sonrası İsrail'e son derece destek veren Biden'ın kendi kamuoyunu bu süreçte ikna ve yönlendirme açıklamaları.

İngiliz medyasından The Economist Gazze'deki çocuk katliamlarını meşurlaştırmak için

"Neden Gazze'deki kurbanların çoğu çocuk" başlıklı grafik haberle

doğum oranının yüksek olması nedeniyle çocuk nüfusunun çok fazla olmasına' bağlandı.

Güçü Elinde Bulunduranlar...

Geniş kitlelere içerik olarak hem üretilen hem de tüketilen bilgi ve etkisinin önemli ortadadır. Aynı zamanda bilgiyi en geniş kitlelere ulaştıran teknik aracı elinde bulunduran kimin yanında olduğu veya bu gücü hangi yönde kullanacağı da bu içerik paylaşımları ve yönlendirmeleri kadar önemlidir.

Bu bağlamda İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki sabit hat, cep telefonu ve internet iletişim hizmetlerini tamamen kesmesinin ardından X sosyal medya platformundaki yüzlerce kullanıcı insani yardım koordinasyonu için Starlink uydusu sisteminin hizmete sunulmasını talep etmiş, Elon Musk önce buna duyarlı kalmamış ancak daha sonra İsrail'e gitmiş ve İsrail İletişim Bakanı Shlomo Karhi, Elon Musk ile sahibi olduğu uydusu sistemi Starlink'in Tel Aviv'in onayı olmadan Gazze Şeridi'ne uydusu interneti sağlamaması konusunda prensipte anlaşmalarını duyurmuştur. Ayrıca burada servis edilen manipülasyon içerikli "İçinde çok sayıda mermi bulunan boş beşik" ile poz vererek başka bir algı operasyonu yapılmıştır.

Hamas'ın Hamlesi

Hamas yöneticilerinden Usame Hamdan, Beyrut'ta düzenlediği basın toplantısında, "İsrail bombardımanının yarattığı yıkımın büyüklüğünü ve halkımıza karşı işlenen suçların boyutlarını görmesi için Musk'ı Gazze'ye çağırıyoruz" ifadelerini kullanarak boş beşiği değil gerçek görüntüleri servis etmeye davet etmiştir..

• TOPLUMSAL TEPKİLERİN LİDERLER ÜZERİNDEKİ BASKISI

- Toplumsal tepki ve eylemlerin artmasının etkisiyle de Batı dünyası, İsrail'e karşı söylem değiştirmeye başladı. İsrail'in Gazze'deki katliamına Güney Amerika'dan Avrupa'ya kadar birçok ülkede toplumsal tepkiler büyüdü.
- İNSAMER'in "Gazze Katliamı Batı'da Toplum ve Siyaseti Nasıl Değiştiriyor? İngiltere, Almanya, Fransa ve ABD'ye Etkileri" adlı araştırma Gazze etkisi ile Batı kurumları ile halkları arasındaki bölünmenin derinleştiğine dikkat çekmiştir.
- Bunlar dışında bu yıl 50'den fazla ülkede seçimlerin yapılacağı olması topluma duyarsız kalmamaları/kalamaları açısından ayrıca dikkate değer bir not olmaktadır.

Avustralya Başbakanı hakkında "Filistin'deki soykırıma ortaklık" suçlamasıyla UCM'ye başvuruldu

Avustralya'da bir grup avukat, "soykırıma ortaklık" ile suçladıkları Başbakan Anthony Albanese'ni yargılaması için Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) başvurdu.

Rusya adına propaganda faaliyetleri yürüten Güney Cephesi

"Güney Cephesi" (Southern Front) adlı bu şirket, Rusya lideri Vladimir Putin'i destekleyen içerikleri hazırlayıp YouTube ve sosyal medya uygulaması Telegram gibi platformlarda paylaştığı görülmüştür.

Ukrayna'nın liman kenti Berdyansk, Rus ordusunun eline geçeli daha bir hafta bile olmadan Rusya hükümetini destekleyen yeni bir dijital medya platformu olarak 2022'de çoktan buraya yerleşmiş, Rusya'nın eline geçirdiği bölgelerde bu içeriklerle propaganda faaliyetleri yürütmeye devam etmektedir.

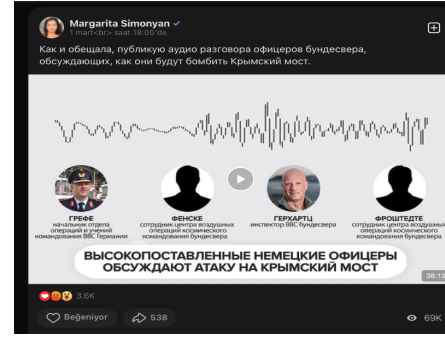
Güney Cephesi, daha Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin birinci gününde, ilk paylaşımını yapmıştı. Artık çok sayıda muhabiri var ve her gün yeni haberler üretiyorlar.

Kremin destekçisi 'Güney Cephesi' medya platformunun sunucuları çoğunlukla Rus savaş destekçilerinin bir sembolü olan "Z" harfinin yazılı olduğu siyah t-shirtler giyor.

Ukrayna-Rusya Savaşından Örnekler (Almanya)

Rusya'nın uluslararası propaganda kanallarından Russia Today'in (RT) Genel Yayın Yönetmeni Margarita Simonyan, Rus sosyal medya platformu VK'da yayınladığı Almanya'ya zor durumda bırakan bir ses kaydında, Alman hava kuvvetleri subayları, Başbakan Olaf Scholz'un vetosuna rağmen 500 km menzile sahip "Taurus" füzelerinin Kiev'e gizlice nakledilmesi ve "doğudaki köprü'nün" (Kırım Köprüsü) kast ediliyor vurulması olasılığını tartışıyor.

Almanya'da ikinci skandal: Bakanlığın şifresi patladı

Almanya'da Rusya ile ilgili sızan ses sızıntılarının yankıları sürerken yeni bir skandal daha ortaya çıktı.

DİNLEME SKANDALINDAN SONRA UTANÇ VERİCİ

Alman Bild gazetesi bu şifrenin kullanılmıyayla alay ederek "Rus casuslarının Bundeswehr'e (Alman ordusu) yönelik telefon dinleme saldırısından sonra bu son derece utanç verici." ifadelerini kullandı.

RT, dünyadaki her insanın bu şifreyle birlikte Almanya'nın bulut sistemine erişebileceğini kaydetti.

SONUÇ

- 21. Yüzyılda "BİLGİ" herkeşçe işlenebilen, yönetilebilen yönü ile güçsüz ya da mağdur tarafı kolay, ucuz ve kısa sürede farklı coğrafyalardan dünya toplumunda milyonlarca kişiye sesini ulaştırarak, ulaştığı ülkelerdeki toplumlara etkileyebilmekte içeriğine göre de beklediği reaksiyonları alabilmektedir. Bu tek başına önleyici olmasa da bu etkileşim ile üçüncü taraf toplumların da devreye girmesiyle; düşman ülkenin karar mekanizması liderleri, komuta ve askerleri üzerinde baskı oluşturarak, 21. yüzyılın etkili "savunma sistemlerinden" biri haline dönüşmekte veya menzili en uzak "silah" olabilmektedir.
- İsrail - Hamas çatışmasında ve Ukrayna- Rusya Savaşında uygulanan Bilgi Harekatı amaç olarak aslında birbirinden farklıdır. İsrail-Hamas çatışmasında özellikle İsrail'in ortaya koyduğu işlenmiş bilgiler hedef ülkeyi işgalle birlikte soykırıma zemin da zemin olmaktadır. Ukrayna- Rusya Savaşında ise özellikle Kırım'ın ele geçirilmesi sürecinde Hibrit Savaşın en güçlü unsurlarından biri olarak bölge halkını manipüle etme, asimetrik propaganda niteliği taşımaktadır.
- Bilgi Harekatının kendi içinde kavram tanımlarının yapılması ve bu tanımlar üzerinde pratikte çalışılarak stratejiler geliştirilmesi önem arz etmektedir. Örneğin Bilgi Harekatı (BH) 1)TEKNİK AÇIDAN B.H. 2) İÇERİĞİ AÇISINDAN B.H. 3)YÖNÜ AÇISINDAN B.H. 4)ALANI AÇISINDAN B.H. 5) KULLANILAN DİLİN ÜSLUBU AÇISINDAN B.H gibi sınıflandırılması gereklidir. Bu ise başlıca başka bir çalışmanın konusudur.

SONUÇ

- Tüm bunlar düşünüldüğünde, bir devletin varlığının teminatları arasında sıralanan güç unsurlarında her birini koşullara göre doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen “bilgi” ve bu bilginin üretilmesi/yönetilmesi/karşı konulması 21. yüzyıl savaş stratejilerinde devletlerin milli güç unsurlarında **etkin bir şekilde ön plana çıkmaktadır**. Bilgi hareketi ve harbi kavramlarının/süreçlerinin içerik, sistem ve yöntem olarak günümüz dünyasının gerektirdikleri ölçüde ve hatta günümüz dünyasının geleceğini düşünerek güncellenmesi ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda 100. Yıllardaki Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin rotasına entegre edilmesi gerektiği kaymetlendirilmektedir.
- Türkiye'nin 21. yüzyılda bilginin yeni nesil araçlarla nasıl yönetildiği ve bunun etki kapasitesi göz önünde bulundurularak bilgi hareketine ayrıca yoğunlaşması/çözümlemesi kaçınılmazdır. Ve hatta yaşanan çağın ötesini öngörebilme gayretiyle 22. yüzyılın bilgi yönetimi, kullanımı ve alanı üzerine senaryolar/çözümler geliştirmesi gerekliliği değerlendirilmektedir. Bilgi hareketi günümüzde özellikle toplumsal algıyı yöneterek güç elde etmek olarak karşımıza çıksa da **yeni yüzyıllarda** başka bir alanda daha etkili olabilir mi? Olursa bu hangi alanlar olabilir? (Buna savaş ortamında kullanılacak geliştirilen veya geliştirilecek olan yapay zeka destekli robotların operasyon sürecinde, “yapay zihinlerinde” bulanıklık, taraf değiştirme veya sistemsiz iç istihbaratı deşifre etme riski ve buna karşı koyma örneği verilebilir.)

- Büyük Atatürk'ün, Cumhuriyetimizin Birinci Yılında bir gazetecinin kendisine yöneltilen, “**Bu savaşı nasıl kazandınız**” sorusuna “**Telgraf telleri ile**” cevabını verecektir.
- “En büyük hayalim, Ankara’da basılan bir gazetenin, Türkiye’den Uygurlara kadar tüm Türkler tarafından okunup anlaşılmasıdır.”
Gazi Mustafa Kemal Atatürk.